

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, 12.5.2004
KOM(2004) 373 endelig

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

EU's naboskabspolitik

STRATEGIDOKUMENT

{SEK(2004) 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570}

INDLEDNING - SAMMENDRAG

Den Europæiske Unions historiske udvidelse denne måned repræsenterer et stort skridt fremad i bestræbelserne på at fremme sikkerhed og velfærd på det europæiske kontinent. Samtidig har EU fået nye grænser til omverdenen. Nye naboer er kommet til, og forbindelsen til de gamle naboer er blevet tættere. Herved er der opstået både nye muligheder og nye udfordringer. EU's naboskabspolitik tager højde for disse nye forhold og bidrager ydermere til realiseringen af målene i EU's sikkerhedsstrategi.

Kommissionen forelagde i marts 2003 en meddelelse med titlen *Det bredere europæiske naboskab: en ny ramme for forbindelserne med vores naboer i øst og syd*. Baggrunden herfor var det brev, som den højtstående repræsentant Javier Solana og kommissionsmedlem Christopher Patten sammen sendte Rådet i august 2002¹.

Nævnte meddelelse blev i juni 2003 hilst velkommen af Rådet, der fastslog, at den var et godt grundlag ikke blot for tilrettelæggelsen af forskellige politiske foranstaltninger med sigte på disse lande; Rådet opstillede overordnede mål og principper og fastlagde, hvilke incitament der kunne ydes. Det Europæiske Råd bakkede op om Rådets konklusioner på et møde i Thessaloniki i juni 2003 og udtalte, at det så frem til det arbejde, som måtte sættes i værk af Rådet og Kommissionen for at tilvejebringe de forskellige nødvendige elementer i de politiske foranstaltninger.

Kommissionen forelagde i juli 2003 en meddelelse med titlen *Bane vejen for et nyt instrument for nabolandene* og oprettede samtidig en arbejdsgruppe for det bredere Europa og en tværtjenestelig gruppe for det bredere Europa². I oktober 2003 opfordrede Rådet Kommissionen til - i det fornødne omfang med bistand fra den højtstående repræsentant - med udgangspunkt i juni-konklusionerne at forelægge detaljerede forslag til handlingsplaner i begyndelsen af 2004, således at sagen kunne behandles i juni 2004. Rådet hilste også med tilfredshed meddelelsen om den nye naboskabsordning velkommen. På mødet i oktober 2003 konstaterede Det Europæiske Råd med tilfredshed, hvor store fremskridt der var gjort med dette initiativ, og tilskyndede Rådet og Kommissionen til at gå videre med udarbejdelsen af en detaljeret, afbalanceret og formålstjenlig strategi, og herunder en passende finansiel ordning.

Kommissionen har derfor foretaget en grundig undersøgelse af, hvilke elementer der kan indgå i et sådant initiativ, både med hensyn til indhold og med hensyn til procedurer. Kommissionen, der forelagde to mundtlige statusrapporter for Rådet, i oktober 2003 og i februar 2004, har bidraget til de detaljerede drøftelser i De Faste Repræsentanters Komité og de relevante arbejdsgrupper i Rådet vedrørende spørgsmålet om, hvilke elementer der bør indgå i de handlingsplaner, der som led i EU's naboskabspolitik skal iværksættes i forskellige lande i Østeuropa og i Middelhavsregionen. Kommissionens tjenestegrene og den højtstående repræsentant har sammen behandlet og godkendt de udsnit af handlingsplanerne, der vedrører det udbyggede politiske samarbejde og den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Kommissionen har haft sonderende drøftelser med de lande i Østeuropa og det sydlige Middelhavsområde, som EU i dag har partnerskabs-/samarbejds-/associeringsaftaler³ med. De

¹ KOM(2003) 104 endelig, 11.3.2003.

² KOM(2003) 393 endelig, 1.7.2003.

³ Israel, Jordan, Moldova, Marokko, Den Palæstinensiske Myndighed, Tunesien og Ukraine.

har bekræftet, at de er interesseret i EU's naboskabspolitik og meddelt, hvilke indsatsområder de ønsker medtaget i handlingsplanerne. Tanken er, at andre lande, som omfattes af denne politiks sigte, med tiden skal inddrages i ordningen, efterhånden som de undertegner og ratificerer de relevante aftaler.

Kommissionen har også foretaget en undersøgelse af, hvordan forholdene er i disse lande i dag, og af deres politiske og økonomiske systemer og deres samarbejde med Den Europæiske Union. Formålet med denne meddelelse er at informere Rådet og Europa-Parlamentet om resultatet af undersøgelsen og lægge en kurs for de næste faser i realiseringen af EU's naboskabspolitik.

Siden denne politik blev lanceret, har EU fremhævet, at den er et redskab til at styrke båndene mellem EU og partnerlandene, og at den herved adskiller sig fra de muligheder, som de europæiske lande har adgang til i henhold til artikel 49 i EU-traktaten. Sigtet med EU's naboskabspolitik er at sørge for at EU's udvidelse i 2004 giver nabolandene del i de positive resultater i form af bedre stabilitet og større sikkerhed og velfærd for alle berørte lande. Man ønsker at undgå, at der opstår nye skillelinjer mellem det udvidede EU og nabolandene, og at give disse lande en mulighed for at deltage i forskellige EU-aktiviteter via samarbejde på det politiske, sikkerhedsmæssige, økonomiske og kulturelle område.

Det foreslås, at man går frem på den måde, at EU og partnerlandene sammen definerer forskellige vigtige opgaver, med det formål at bringe partnerlandene tættere på Den Europæiske Union. Disse opgaver skal indgå i de handlingsplaner, som parterne vedtager i fællesskab på en række vigtige område med henblik på specifikke foranstaltninger: politisk dialog og reform; samhandel og foranstaltninger, som gradvis sætter partnerlandene i stand til at deltage i EU's indre marked; retlige og indre anliggender; energi, transport, informationsfundet, miljø og forskning og innovation; samt socialpolitikken og etablering af personlige kontakter.

Gode relationer til nabolandene forudsætter, at parterne bakker op om fælles værdier, og det vil i første række sige retstatsprincippet, god forvaltningspraksis, menneskerettighederne, og herunder også mindretallets rettigheder, et godt naboforhold, markedsøkonomiske principper samt en bæredygtig udvikling. Der lægges også vægt på, at landene bakker op om vigtige aspekter af EU's udenrigspolitik, og herunder bekæmpelse af terrorisme og spredning af masseødelæggelsesvåben, samt overholdelse af folkeretten og en aktiv indsats på konfliktløsningsområdet.

Handlingsplanerne baseres på en række fælles principper, men udformningen bliver forskellig alt efter, hvilke relationer EU har til det enkelte land, og hvilke behov og hvilken kapacitet landet har, samt hensynet til de fælles interesser. Spørgsmålet om, hvor store ambitioner der lægges til grund i forholdet til nabolandet, afgøres af, i hvor høj grad landet reelt bakker op om disse værdier.

Overvågningen af, hvor store fremskridt der gøres i realiseringen af de fastlagte opgaver, varetages af de instanser, der er oprettet som led i partnerskabs-/samarbejds-/associeringsaftalerne. Kommissionen udarbejder periodiske rapporter over, hvor store fremskridt der gøres. Planen er, at EU og partnerlandene sammen skal foretage en vurdering af handlingsplanernes indhold på baggrund af disse undersøgelser og træffe beslutning om, hvorvidt planerne bør tilpasses og videreføres. Der kan eventuelt også træffes beslutning om næste fase i etableringen af bilaterale forbindelser, og herunder om der er mulighed for at indgå nye aftaler. Dette kunne eventuelt ske i form af naboskabsaftaler; sigtet i disse skulle så

fastsættes på baggrund af, hvor store fremskridt der er gjort i realiseringen af de opgaver, der er opstillet i handlingsplanerne.

Handlingsplanerne forelægges af Kommissionen, efter sonderende drøftelser med de berørte lande, idet den højtstående repræsentant yder bidrag i forbindelse med spørgsmål omkring det politiske samarbejde og FUSP. Ifølge forslaget er det tanken, at planerne skal godkendes af samarbejds- og associeringsrådene. I de tilfælde, hvor de foreslåede foranstaltninger forudsætter retsakter eller formelle forhandlinger, fremsættes de fornødne forslag og anbefalinger af Kommissionen.

Handlingsplanerne kommer til at danne udgangspunkt for planlægningen af bistanden til de berørte lande. Den bistand, der ydes via de eksisterende ordninger, suppleres fremover med bistand via en EU-naboskabsordning. Et udkast til en sådan naboskabsordning fremlægges i denne meddelelse med henblik på drøftelse; det bygger på Kommissionens meddelelse af juli 2003. Indtil dette realiseres, baseres naboskabsprogrammerne på de eksisterende støtteordninger. Kommissionen vil søge at yde nabolandene ekstra støtte gennem bl.a. ordningen for faglig bistand og ordningen for parvist samarbejde. Den er også i gang med at undersøge, hvilke programmer nabolandene kan deltage i i deres egen og det udvidede EU's interesse.

Rusland er både et naboland og et vigtigt partnerland for EU. Rusland og EU har sammen besluttet at udbygge deres strategiske samarbejde på fire områder, jf. topmødet i Skt. Petersborg i maj 2003.

Der kan indgås overenskomstmæssige forbindelser mellem Belarus og EU, når dette land har etableret en demokratisk styreform og afholdt frie valg. Belarus vil derefter også kunne nyde godt af fordelene ved EU's naboskabspolitik. I mellemtiden vil EU overveje, hvorledes civilsamfundsorganisationerne kan støttes, jf. nedenfor.

EU ser frem til Libyens deltagelse i Barcelona-processen, efter at landet har accepteret samtlige resultater af nævnte proces, og de resterende bilaterale problemer er løst. Dette vil bane vej for normale forbindelser og give Libyen mulighed for at få gavn af EU's naboskabspolitik.

Denne meddelelse indeholder også anbefalinger vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt EU's naboskabspolitik bør omfatte landene i det sydlige Kaukasus.

EU's naboskabspolitik vil styrke det samarbejde, der allerede eksisterer mellem regionerne og inden for disse, og kan danne grundlaget for en yderligere udbygning heraf. Tanken er at styrke stabilitet og sikkerhed, og at bidrage til løsning af konflikter. Med nærværende meddelelse forelægges der anbefalinger vedrørende udviklingen af det regionale samarbejde og den regionale integration med henblik på løsning af visse problemer ved det udvidede EU's ydergrænser. Ved at sørge for en yderligere udvikling af de forskellige former for samarbejde på tværs af grænserne kan EU og partnerlandene bidrage til at sikre, at grænseregionerne får gavn af EU's 2004-udvidelse. Naboskabspolitikken vil også tilskynde de sydlige nabolande til at drage det fulde udbytte af EU/Middelhavspartnerskabet inden for den såkaldte Barcelona-proces), fremme sammenkoblingen af infrastrukturer og net (i første række el-nettet), og udvikle nye former for samarbejde med nabolandene. Naboskabspolitikken kommer til at bidrage til den videre regionale integration, på basis af de resultater, der er opnået inden for EU/Middelhavspartnerskabet, i første række inden for samhandelen. Politikken indebærer

også, at man gør endnu en indsats for at opfylde målsætningerne i EU's sikkerhedsstrategi i Middelhavsområdet og i Mellemøsten.

Visionen bag EU's naboskabspolitik er ønsket om at skabe et stadig tættere indbyrdes forhold inden for en kreds af lande, som deler EU's grundlæggende målsætninger og værdier, dvs. skabe et videregående samarbejde baseret på omfattende økonomisk og politisk integration. Dette vil give alle involverede lande store fordele i form af bedre stabilitet og større sikkerhed og velfærd. De handlingsplaner, som opstilles med udgangspunkt i principperne i denne meddelelse, er det første skridt på vejen til realisering af denne vision. Handlingsplanerne bliver bestemmende for, hvilken kurs der følges i de næste 3-5 år. Næste fase bliver forhandlinger om, hvordan EU's naboskabspolitik kan afløse de nuværende bilaterale aftaler, efter at opgaverne i handlingsplanerne er løst. Fremskridt på dette felt er forudsætningen for, at EU og partnerlandene kan aftale langfristede mål for en yderligere uddybelse af de indbyrdes forbindelse i årene fremover.

Kommissionen opfordrer Rådet til at tage stilling til den strategi, der forelægges i denne meddelelse, og træffe afgørelse om, hvordan dette initiativ skal føres videre, hvilket indhold handlingsplanerne bør have, og hvilke lande de bør indgås med, med udgangspunkt i opbakningen om fælles værdier. Kommissionen er rede til, med deltagelse af formandskabets repræsentanter og den højtstående repræsentant, at afholde sonderende drøftelser med de lande, som der udvælges, og til at forelægge et udkast til handlingsplaner. Kommissionen foreslår, at godkendelsen af disse handlingsplaner varetages af samarbejds- og associeringsrådene. Den er endvidere parat til at iværksætte det i denne meddelelse omhandlede forberedende arbejde med visse andre lande, som dette initiativ tager sigte på.

PRINCIPPER OG SIGTE

En helhedsorienteret og effektiv international naboskabspolitik for EU

En detaljeret naboskabspolitik baseret på alle tre søjler i EU's nuværende opbygning, vil give nabolandene bedre mulighed for at få del i fordelene ved EU's udvidelse, dvs. bedre stabilitet og større sikkerhed og velfærd. Dette afspejles i det forberedende arbejde i forbindelse med vedtagelsen af EU's forfatningstraktat. Vigtigheden af EU's naboskabspolitik fremhæves også i EU's sikkerhedspolitik; Det Europæiske Råd bakkede op om denne politik på mødet i december 2003 med en udtalelse om, at EU's opgave er at yde et særligt bidrag til stabilitet og god forvaltningspraksis i landene tættest på EU og tilstræbe, at EU både mod øst og omkring Middelhavet er omgivet af en ring af veladministrerede lande, hvormed EU kan have nære forbindelser og et nært samarbejde.

EU's naboskabspolitik tager sigte på at sætte skub i samarbejdet med EU's nabolande efter udvidelsen. Forbindelserne til partnerlandene vil blive beriget takket være de erfaringer, der gøres i arbejdet på at støtte den politiske og økonomiske omlægning, samt økonomisk udvikling og modernisering i de nye medlemsstater og ansøgerlandene.

Tanken er, at EU's naboskabspolitik skal understøtte EU's bidrag til bilæggelse af regionale konflikter. Den skal også fremme EU's målsætninger inden for retlige og indre anliggender, og herunder navnlig kampen mod kriminalitet og korruption, hvidvask af penge, samt alle former for ulovligt salg, og løsning af migrationsproblemerne. Det er vigtigt, at EU og partnerlandene tilstræber størst mulig komplementaritet og udnytter de positive samspilsvirkninger i de forskellige dele af deres samarbejde.

EU og Rusland besluttede på topmødet i Skt. Petersborg i maj 2003⁴ at udbygge deres strategiske partnerskab på fire fælles områder. Rusland og det udvidede EU er naboer; det er derfor i deres fælles interesse at trække på EU's naboskabspolitik i arbejdet inden for de fire fælles områder, og heri indgår samarbejde på tværs af grænserne og mellem de forskellige delregioner. EU og Rusland har brug for at samarbejde som nabolande på de områder, der vedrører begge. Kommissionen anbefaler, at Rusland tilbydes støtte til gennemførelsen af relevante dele af det strategiske partnerskab; dette kan ske via EU's foreslåede naboskabsordning, som supplement til den allerede iværksatte støtte.

Hvad angår Middelhavslandene er det planen, at EU's naboskabspolitik skal bidrage til realiseringen af målsætningerne i det strategiske partnerskab for Middelhavsområdet og Mellemøsten. I forbindelse med implementeringen af det strategiske partnerskab for Middelhavslandene er det formålstjenligt at trække på implementeringen af EU's naboskabspolitik. Naboskabspolitikken implementeres via Barcelona-processen og de associeringsaftaler, der er indgået med de enkelte partnerlande.

Det er yderst vigtigt at institutionerne og medlemsstaterne følger en konsekvent og veltilpasset strategi i implementeringen af EU's naboskabspolitik.

⁴ Der er tale om et fælles område for økonomi (inklusive og med specifik omtale af miljø og energi), for frihed, sikkerhed og retfærdighed, for samarbejde om sikkerhed udadtil samt for forskning og uddannelse, og herunder kultur. EU's og Ruslands energidialog er et vigtigt element i de overordnede relationer.

Geografisk dækning

Naboskabspolitikken er rettet mod EU's nuværende nabolande og de lande, som er rykket tættere på EU som følge af udvidelsen. I Europa gælder dette Rusland, Ukraine, Belarus og Moldova. EU og Rusland besluttede på topmødet i Skt. Petersborg i 2003 at udvide deres strategiske partnerskab på fire fællesområder⁵. I Middelhavsområdet gælder EU's naboskabspolitik for alle de tredjelande, som deltager i EU/Middelhavspartnerskabet (Barcelona-processen); undtagelsen herfra er Tyrkiet, hvis forbindelser til EU videreføres inden for førtiltrædelsesordningerne⁶. Kommissionen anbefaler også, at Armenien, Aserbajdsjan og Georgien får mulighed for at deltage i EU's naboskabspolitik⁷.

Der er indledt sonderende drøftelser med partnerlande, med hvem der er indgået partnerskabs-/samarbejds-/associeringsaftaler, med det formål at fastlægge, hvad handlingsplanerne bør omfatte⁸. Nærværende meddelelse indeholder rapporter om disse landes nuværende forhold og om deres samarbejde med EU.

Tilrettelæggelsen af handlingsplanerne sammen med nabolandene forventes at begynde, så snart de planer, som er under forberedelse, er blevet forelagt. Kommissionen foreslår, at den i andet halvår af 2004 begynder at undersøge mulighederne for at tilrettelægge handlingsplaner sammen med de Middelhavslande, som har ratificeret associeringsaftalerne, dvs. Egypten og Libanon. Der kan indledes sonderende drøftelser med de øvrige lande i regionen, så snart deres overenskomstmæssige forbindelser med EU har nået samme stade. Formandskabet og Rådets sekretariat involveres i denne proces, og medlemsstaterne vil blive hørt om eventuelle ekstra handlingsplaners tidsplan og indhold.

EU's naboskabspolitik og de eksisterende ordninger

EU har allerede højt udviklede forbindelser med de fleste af de lande, der deltager i EU's naboskabspolitik. I Østeuropa danne partnerskabs- og samarbejdsaftalerne grundlaget for de overenskomstmæssige forbindelser. I Middelhavsområdet er det EU's og middelhavslandenes partnerskab (den såkaldte Barcelona-proces), der suppleret med associeringsaftalerne danner det regionale samarbejdsgrundlag.

Disse aftaler åbner mulighed for et yderligere samarbejde og en yderligere økonomisk integration på en lang række områder. Disse aftalers potentiale er endnu ikke fuldt realiseret. EU's naboskabspolitik baner vej for et større samarbejde på en lang række veldefinerede felter; tanken er at EU og partnerlandene skal kunne få fuld gavn af de allerede etablerede ordninger. Med dette formål for øje er det tanken at man i handlingsplanerne fastlægger de vigtigste af de opgaver, hvor der må gøres en indsats gennem årene fremover. De udvalg, og underudvalg, der nedsættes ved disse aftaler, får til opgave at varetage kontrollen af forløbet inden for rammerne af passende dialogordninger. Fastlæggelsen og fuldførelsen af disse opgaver bliver det første vigtige skridt i realiseringen af de ambitiøse mål, Kommissionen har sat sig i meddelelsen af marts 2003.

⁵ Jf. Kommissionens seneste meddelelse om forbindelserne til Rusland, KOM(2004) 106 af 9.2.2004, samt konklusionerne af Rådets møde den 24.2.2004.

⁶ Algeriet, Egypten, Israel, Jordan, Libanon, Libyen, Marokko, Syrien, Tunesien, samt den palæstinensiske myndighed.

⁷ Se afsnit 3 nedenfor.

⁸ Israel, Jordan, Moldova, Marokko, den palæstinensiske myndighed, Tunesien og Ukraine.

Fælles beslutningstagning

Naboskabspolitikken repræsenterer et tilbud fra EU til partnerlandene, og de har reageret med stor interesse og engagement. Det er vigtigt, at denne proces, som tager udgangspunkt i fælles værdier og fælles interesser, baseres på medbestemmelsesprincippet. EU søger ikke at påtvinge partnerlandene sin egen prioritering eller sine egne betingelser. Et vellykket udfald af handlingsplanerne forudsætter, at det erkendes, at alle har en fælles interesse i at en række vigtige problemer løses. Der bliver ikke tale om, at partnerlandene er tvunget til at acceptere en række forhåndsfastlagte indsatsområder. Områderne skal fastlægges i fællesskab og kommer derfor til at variere fra land til land. De aftalte indsatsområder får øget vægt ved, at de højeste aftaleinstanser bakker op om planerne.

Spørgsmålet om, hvor ambitiøs man bør være i politikken over for de enkelte lande, og hvor hurtigt den bør udvikles, bestemmes af, hvor meget det pågældende land bakker op om de fælles værdier, og hvor stærk en vilje og hvor stor en kapacitet det har til at gennemføre de aftalte opgaver.

Differentierede handlingsplaner

Udgangspunktet for handlingsplanerne er en række fælles punkter, jf. målsætningerne i EU's naboskabspolitik. De skitseres i nedenstående afsnit 4. Udformningen af handlingsplanen og spørgsmålet om, hvilke indsatsområder der aftales med de enkelte partnerlande, afgøres af de individuelle omstændigheder. De varierer alt efter landets geografiske placering, dets politiske og økonomiske forhold, dets forhold til EU og til nabolandene, dets reformprogrammer, dets behov og kapacitet, samt de interesser, der lægges til grund i EU's naboskabspolitik. Handlingsplanerne bliver således forskellige alt efter partnerland.

Ved udformningen af handlingsplanerne bør der tages hensyn til, hvorvidt landet klart bakker op om fællesværdier, og om planen passer sammen med den regionale politik; dette gælder navnlig, hvor et udbygget regionalt samarbejde kan bringe klare fordele.

Merværdi

EU's naboskabspolitik skaber merværdi - dvs. ud over den merværdi det eksisterende samarbejde afføder - både for partnerlandene og EU. Dette giver sig udtryk i forskellige aspekter:

1. EU's naboskabspolitik giver EU mulighed for at føre en bedre og mere målrettet politik over for de omliggende lande, idet EU og medlemsstaternes vigtigste ordninger herved samles under ét. Den vil bidrage til at fremme og understøtte målsætningerne i EU's udenrigspolitik.
2. Gennemførelsen af EU's naboskabspolitik åbner mulighed for at uddybe samarbejdet og øge integrationsgraden, som omhandlet i meddelelsen af marts 2003, bl.a. ved at man giver partnerlandene bedre muligheder på EU's indre marked. Sigtet er at undgå, at nogle lande skulle føle sig udelukket på grund af udvidelsen, og give dem mulighed for at få del i de positive følger heraf. Politikken bliver bestemmende for, hvordan partnerlandene får mulighed for efterhånden at deltage i vigtige aspekter af EU's politik og programmer.

3. Med EU's naboskabspolitik uddybes og effektiviseres det politiske samarbejde, idet det får et bredere sigte.
4. EU tilskynder med naboskabspolitikken til reform, hvilket vil bringe gavn i form af økonomisk og social udvikling. Investering og vækst vil blive stimuleret og arbejdsløsheden mindsket takket være den indbyrdes tilnærmelse af lovgivningen vedrørende økonomiske aspekter, partnerlandenes friere adgang til hinandens økonomi, samt afskaffelsen af barriererne for samhandelen.
5. EU ønsker med sin naboskabspolitik at finde løsninger på de problemer, som endnu findes i de bilaterale forbindelser. Der er tale om forskellige problemer fra det ene land til det andet.
6. Handlingsplanerne indeholder en liste over, hvilke opgaver der skal tages fat på, og kommer til at danne grundlaget for gennemførelsen af de eksisterende aftaler. Heri indgår punkter af betydning for både EU og det pågældende land på de felter, aftalerne dækker.
7. Kommissionen agter at foreslå, at man i 2007 indfører en ny finansieringsordning, EU's naboskabsordning, med henblik på specifikke samarbejdsområder såsom samarbejde på tværs af grænserne, dvs. områder ud over de felter, som omfattes af eksisterende ordninger eller afløsere herfor. Alle deltagere i EU's naboskabspolitik kan komme i betragtning for støtte under denne ordning. Indtil da, dvs. i tidsrummet 2004-2006, understøttes det grænseoverskridende, tværnationale og regionale samarbejde via naboskabsprogrammer.
8. Kommissionen har foreslået, at der i de nye finansoverslag afsættes flere midler til de eksisterende fonde, og disses afløserordninger; dette afspejler den store betydning Kommissionen tillægger naboskabspolitikken.
9. Kommissionen undersøger mulighederne for at fremme de kulturelle, uddannelsesmæssige, miljømæssige, tekniske og videnskabelige forbindelser ved efterhånden at åbne for adgangen til Fællesskabets programmer.
10. EU's naboskabspolitik omfatter støtte, og herunder faglig bistand og parvist samarbejde, til partnerlande, som ønsker at indføre EU's standarder.
11. Der etableres nye aftaleforbindelser i form af naboskabsaftaler; deres dækningsområde fastlægges på grundlag af en undersøgelse, som Kommissionen iværksætter til evaluering af, hvor store fremskridt landet gør i arbejdet på at realisere de opgaver, der opstilles i handlingsplanerne.

Kombinationen af disse fremmede foranstaltninger får stor betydning for de deltagende lande. Hvor det konstateres, at landene har gjort gode fremskridt i arbejdet på at realisere de opstillede opgaver, kan man tage disse foranstaltninger op til ny vurdering med henblik på en eventuel yderligere integrering i EU's interne marked og EU's politik på andre vigtige områder. Der er tale om en dynamisk proces, hvori handlingsplanerne er det første vigtige element.

Indsatsområder

Handlingsplanerne kommer til at omfatte to brede indsatsområder: 1) specifikke foranstaltninger, der bekræfter eller styrker landets opbakning om de fælles værdier og visse mål i udenrigs- og sikkerhedspolitikken; 2) foranstaltninger, som på en række vigtige områder bringer partnerlandene tættere på EU. Disse indsatsområder afgrænses så præcist som muligt, afhængigt af hvor store interesser der står på spil; de fungerer som referencepunkter i forbindelse med overvågning og kontrol. Et partnerland kan for eksempel gøre vareomsætningen friere ved at sørge for at fjerne visse specifikke tekniske hindringer, som anført i handlingsplanen.

I handlingsplanerne indgår vigtige foranstaltninger på et begrænset antal felter, som prioriteres meget højt, samt foranstaltninger på flere andre felter, afhængigt af de gældende bilaterale aftalers sigte. Der sættes klare frister for løsningen af de forskellige opgaver.

Overvågning

Overvågningen varetages af de instanser, som er oprettet ved partnerskabs-/samarbejds-/associeringsaftalerne. Fordelen er, at både partnerlandene, medlemsstaterne, Kommissionen og Rådet er repræsenteret i disse instanser. Det forventes at ville styrke medbestemmelsesprincippet, at overvågningen varetages i dette regi. Partnerlandene vil blive bedt om at forelægge detaljerede oplysninger med henblik på det fælles overvågningsarbejde. I forbindelse med overvågningsarbejdet vil underudvalgene, hvis arbejde koncentrerer om bestemte anliggender, være til særlig nytte.

Kommissionen udarbejder periodiske statusrapporter idet den redegør for, på hvilke områder der kræves en yderligere indsats; dette sker med udgangspunkt i de vurderinger, der udarbejdes af myndighederne i partnerlandet. Handlingsplanerne tages op til ny vurdering og kan ændres, alt efter om der gøres fremskridt i realiseringen af opgaverne. Det foreslås, at Kommissionen senest to år efter handlingsplanens godkendelse udarbejder en midtvejsrapport med indlæg fra den højtstående repræsentant om de anliggender, der vedrører det politiske samarbejde og FUSP, og derefter endnu en rapport inden for de næste tre år. Disse rapporter kommer til at danne grundlaget for Rådets beslutning om, hvorvidt næste fase i de aftalemæssige forbindelser med de enkelte partnerlande skal iværksættes. Dette kan ske i form af naboskabsaftaler, hvis dækningsområde fastlægges på baggrund af, hvor godt det lykkes at realisere opgaverne i handlingsplanerne.

INDDRAGELSE AF ANDRE NABOLANDE

I dette afsnit gør Kommissionen rede for forholdene med hensyn til forskellige andre lande, som ligger tæt på det udvidede EU.

Det sydlige Kaukasus

Den Europæiske Union har stor interesse i stabilitet og udvikling i det sydlige Kaukasus. I EU's sikkerhedsstrategi, som blev vedtaget af Det Europæiske Råd i december 2003, er det sydlige Kaukasus klart anført som en af de regioner, som EU bør vise en 'stærk og mere aktiv interesse'.

Den Europæiske Union vil i samråd med den højtstående repræsentant og med udgangspunkt i de forslag, der forelægges af EU's særlige repræsentant, og Europa-Parlamentets synspunkter fremsætte anbefaling om, at Rådet træffer beslutning om at inddrage Armenien, Aserbajdsjan og Georgien i EU's naboskabspolitik⁹. De enkelte lande får derefter lige muligheder for at udvikle deres forbindelser til EU inden for disse rammer. EU bør overveje, om det efterhånden er muligt at opstille handlingsplaner for disse lande på grundlag af deres individuelle indsats. Med dette sigte for øje vil Kommissionen forelægge Rådet rapport om, hvor store fremskridt disse lande gør med hensyn til styrkelse af demokratiet og overholdelse af retsstatens principper og menneskerettighederne.

EU ønsker at se en stor, overbevisende og vedvarende opbakning om demokratiet og overholdelsen af retsstatens principper og menneskerettighederne, samt fremskridt med hensyn til indførelse af markedsøkonomiske principper. Disse fælles værdier lægges også til grund for Armeniens, Aserbajdsjans og Georgiens optagelse i Europarådet og OSCE. En øget indsats med henblik på løsning af regionens konflikter og udvikling af et godt naboforhold er påkrævet. Hvert af disse tre lande må tage konkrete skridt til at fremme gennemførelsen af deres partnerskabs- og samarbejdsaftaler, ikke mindst med hensyn til styrkelse af retsstatens principper og konfliktløsning. Naboskabspolitikken forventes at give EU bedre muligheder for at tilgodese disse målsætninger.

EU ønsker at hjælpe Armenien, Aserbajdsjan og Georgien med at forberede sig på et udbygget samarbejde med EU og er derfor rede til at yde ekstra støtte til gennemførelsen af et overbevisende, konkret og vedvarende reformarbejde, i første række inden for de ovenfor nævnte indsatsområder. Samarbejdet bør også styrkes inden for energi, da det sydlige Kaukasus både er et vigtigt produktionsområde (det kaspiske bækken) og en vigtig transitregion.

Belarus

Kommissionen fremhæver i sin meddelelse om et bredere Europa af marts 2003, at EU bør søge at inddrage Belarus i en trinvis proces, med sigte på at skabe forhold, der tillader frie valg, og - når dette er en realitet - integrering af Belarus i naboskabspolitikken, uden herved at bringe EU's opbakning om fælles demokratiske værdier i fare.

EU ønsker, at Belarus på længere sigt udvikler sig til et demokratisk, stabilt og stadig mere velstående partnerland, som man kan regne med, og som ikke blot har grænse fælles med EU, men som også deler samme mål og samme værdier.

EU søger med sin naboskabspolitik at tilskynde til en vedvarende opbakning om Belarus' demokratiske udvikling. Når Belarus har gennemført en fundamental politisk og økonomisk reform, vil landet kunne få det fulde udbytte af EU's naboskabspolitik.

I dag forholder det sig imidlertid således, at et autoritært styre sidder inde med magten i Belarus. Landets valg har siden 1996 ikke opfyldt de internationale krav til demokrati, og landet mangler demokratiske strukturer. Under disse omstændigheder er det endnu ikke muligt at give Belarus adgang til de fordele, som er forbundet med EU's naboskabspolitik.

⁹ Jf. Rådets beslutning af 26.2.2004 om EU's politik over for det sydlige Kaukasus.

EU vil støtte demokratiske parlamentsvalg til efteråret, i samordning med OSCE og Europarådet, samt informationskampagner om EU's politik og bistand til landets borgere. EU vil også bekræfte udsigten til nærmere forbindelser - bl.a. inden for rammerne af EU's naboskabspolitik - forudsat at landet gennemfører visse fundamentale reformer. Dette vil give landets befolkning et klart signal om, hvilke fordele politikken indebærer med hensyn til civilsamfundsorganisationerne og demokratisering, det regionale og humanitære samarbejde, naboskabsprogrammerne og nemmere grænsepassage.

Hvis der kan konstateres en god positiv udvikling med hensyn til landets demokratisering, er der mulighed for et mere aktivt engagement med landets politiske myndigheder. Den faglige kontakt mellem embedsmænd kan udbygges, og møderne på højere niveau, såsom trojkamøderne mellem de regionale direktører, kan genoptages. Det kan overvejes at forenkle rejseprocedurerne for landets statsborgere, ligesom den mellemfolkelige kontakt kan udbygges via EU's bistandsordninger.

Kommissionen foreslår også, at EU udbygger sin bistand til Belarus med klart fokus på civilsamfundsorganisationerne. Der kan iværksættes yderligere tiltag inden for de områder, som blev medtaget i Rådets konklusioner af 1997, og herunder støtte til civilsamfundsorganisationerne, demokratisering, mediernes uafhængighed, afhjælpning af problemerne i de områder, som berøres af Tjernobyl-ulykken, humanitær bistand samt regionalt samarbejde.

Belarus har allerede nu mulighed for at deltage i tre af naboskabsprogrammerne (Østersøprogrammet, Letland/Litauen/Belarus, samt Polen/Ukraine/Belarus). Landet vil også kunne komme i betragtning under EU's nye naboskabsordning.

Libyen

Kommissionen anbefaler i sin meddelelse af marts 2003, at EU overvejer, hvordan Libyen kan inddrages i naboskabspolitikken. EU har i dag ingen aftalemæssige forbindelser til Libyen¹⁰. De Forenede Nationers sanktioner blev suspenderet i april 1999, og Libyen fik herefter observatørstatus i Barcelona-processen; landet har fået tilbud om fuldt medlemskab, så snart De Forenede Nationers sikkerhedsråd har løftet sanktionerne og landet har accepteret alle hidtidige resultater af Barcelona-processen.

Libyen har for nyligt meddelt, at landet er rede til at indgå i et fuldt medlemskab af Barcelona-processen. Dette positive tiltag må først officielt godkendes af landet, og derefter opfølges med foranstaltninger til fuld accept af resultaterne af Barcelona-processen. Så længe de resterende bilaterale problemer, Libyen har med EU's medlemsstater, stadig er uløste, er forhandlingerne om fuld deltagelse i Barcelona-processen standset i den sonderende fase.

En fuld inddragelse i Barcelona-processen vil være et første skridt på vejen til nye relationer til EU; heri indgår bl.a. forhandlinger om en associeringsaftale. Hvis disse forhandlinger lykkes, og landet indgår aftalemæssige forbindelser med EU, kan det ved at deltage i EU's naboskabspolitik forvente en yderligere udvikling i forbindelserne til EU, på samme måde som de øvrige lande, der deltager i Barcelona-processen.

¹⁰ Rådet drøfter for tiden et forhandlingsmandat med sigte på en fiskeriaftale mellem EU og Libyen.

HANDLINGSPLANER

Opbakning om fælles værdier

EU bygger på respekt for menneskets værdighed, frihed, demokrati, lighed, retsstatens principper og menneskerettighederne. Medlemsstaterne har fundet sammen i et samfund, som hviler på de fælles værdier pluralisme, tolerance, retfærdighed, solidaritet og ligestilling. EU's mål er at fremme nævnte værdier, fredelig sameksistens og befolkningens velfærd. EU søger i sit forhold til omverdenen at forsvare og fremme disse værdier.

EU's nabolande har givet tilsagn om at ville bakke op om de grundlæggende menneskerettigheder og frihedsrettigheder, ikke blot ved undertegnelse af en række multilaterale traktater, men også via deres bilaterale aftaler med EU. Alle EU's nabolande har undertegnet De Forenede Nationers konvention om menneskerettigheder. Nogle er medlem af Europarådet¹¹ og OSCE og har ratificeret den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder og har forpligtet sig til at tilslutte sig konventioner og instanser, der opstiller høje mål for demokrati og menneskerettigheder, og til at acceptere effektive og retligt bindende ordninger, der skal sikre, at de overholder forpligtelserne med hensyn til menneskerettighederne. De lande, der har undertegnet Barcelona-erklæringen, har bl.a. accepteret en principerklæring, der forpligter dem til at handle i overensstemmelse med De Forenede Nationers pagt og verdenserklæringen om menneskerettighederne, at fremme retsstatens og demokratiets principper i deres politiske system, at overholde menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder, og at garantere, at befolkningen reelt kan udøve sådanne lovsikrede rettigheder og frihedsrettigheder.

Partnerlandene har givet tilsagn om at ville overholde de centrale arbejdsmarkedskrav, og at ville fremme de grundlæggende sociale rettigheder, således som de har pligt til i henhold til deres medlemskab af ILO-konventionerne; de bakker ydermere op om arbejdet på at sikre en bæredygtig udvikling, således som dette begreb blev defineret på verdenstopmødet i Johannesburg.

EU søger med sin naboskabspolitik at skabe større opbakning om disse fælles værdier. Der er i praksis store forskelle med hensyn til, hvor godt nabolandene reelt bakker op herom, og der er en stor margin for forbedring. En effektiv opbakning er et grundlæggende element i EU's forbindelser til partnerlandene.

Spørgsmålet om, hvor ambitiøs en naboskabspolitik EU skal føre over for de enkelte partnerlande, bestemmes i vid udstrækning af, i hvor høj grad disse lande reelt deler nævnte værdier. Handlingsplanerne kommer til at omfatte en række forskellige indsatsområder, der tager sigte på styrkelse af landenes opbakning om disse værdier. Heri indgår styrkelse af demokratiets og retsstatens principper, reform af retsvæsenet og bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet; overholdelse af menneskerettighederne og de fundamentale frihedsrettigheder, og herunder ytringsfriheden og mediernes frihed, mindretals og børns rettigheder, ligestilling mellem kønnene, fagforeningsrettigheder og andre centrale arbejdsmarkedspolitiske krav, samt bekæmpelse af tortur og forebyggelse af mishandling; støtte til udvikling af civilsamfundsorganisationerne, samt samarbejde med den internationale straffedomstol. Der lægges også vægt på, at landene bakker op om vigtige aspekter af EU's

¹¹ Moldova, Rusland og Ukraine.

udenrigspolitik, og herunder kampen mod terrorisme og spredning af masseødelæggelsesvåben, samt overholdelse af folkeretten og en indsats på konfliktløsningsområdet.

En mere effektiv politisk dialog

EU's naboskabspolitik indebærer en styrkelse og effektivisering af parternes politiske dialog. Heri indgår spørgsmål af udenrigs- og sikkerhedspolitisk art - og herunder også regionale og internationale anliggender - konfliktforebyggelse og kriseafhjælpning samt trusler mod alles sikkerhed (bl.a. terrorisme og årsagerne hertil, udbredelse af masseødelæggelsesvåben samt ulovlig våbeneksport).

Det fastlægges i de enkelte handlingsplaner, hvilke områder der skal medtages i en udbygning af dialogen. EU og partnerlandene bør også arbejde sammen om en mere effektiv multilateralisme, dvs. styrkelse af god forvaltningspraksis på verdensplan, styrkelse af koordineringen af kampen mod sikkerhedstrusler og løsning af udviklingsrelaterede problemer. Man bør udforske mulighederne for en bedre koordinering inden for de etablerede former for politisk dialog, og herunder mulighederne for at inddrage partnerlandene i forskellige aspekter af den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik og den fælles europæiske sikkerheds- og forsvarspolitik, konfliktforebyggelse, kriseafhjælpning, informationsudveksling, fælles uddannelse og øvelser, samt eventuel deltagelse i EU-forvaltede kriseafhjælpningsforanstaltninger. Et andet vigtigt indsatsområde er arbejdet på at nå frem til, at EU og partnerlandene efterhånden påtager sig et fælles ansvar for sikkerhed og stabilitet i naboskabsregionen.

En politik for økonomisk og social udvikling

EU's foreslåede naboskabspolitik omfatter en udbygning af præferencebaseret samhandel og af den finansielle og faglige bistand og har dermed vigtige økonomiske implikationer. Den stiller nabolandene en bedre adgang til EU's interne marked i udsigt; dette kan ske i form af en harmonisering af lovgivning og regler, deltagelse i en række EU-programmer, og bedre sammenkoblingsmuligheder og bedre fysiske forbindelser til EU.

Denne proces forventes at medføre en række store økonomiske fordele af både direkte og indirekte art. Direkte idet en sænkelse af de toldmæssige og ikke-toldmæssige samhandelsbarrierer forventes at medføre større effektivitet og større velfærd takket være en bedre markedsintegration. Indirekte får processen endnu større virkninger, i første række for partnerlandene, idet EU's naboskabspolitik - og herunder navnlig udvidelsen af det indre marked - vil bringe nabolandene tættere på EU's økonomiske model, bl.a. som resultat af indførelsen af god international praksis, og dette vil forbedre investeringsklimaet i partnerlandene. Herved skabes der et mere gennemskueligt, stabilt og kompetencegivende miljø for vækst baseret på den private sektor. Et gunstigere politisk miljø, lavere samhandels- og transaktionsomkostninger, relativt attraktive arbejdskraftomkostninger og et lavere risikomoment vil kunne forventes at få positive virkninger på de direkte investeringer fra udlandet.

EU's naboskabspolitik har potentiale til at forbedre de økonomiske og sociale forhold i landene omkring EU. Forudsætningen for at få gavn af denne politik er, at de aftalte tiltag og passende ledsageforanstaltninger reelt gennemføres. Men en større økonomisk integration med EU - bl.a. via en liberalisering af kapitalbevægelserne - kan i visse sammenhænge medføre større makroøkonomiske og finansielle udsving. EU's naboskabspolitik må derfor

gennemføres i den rette rækkefølge og tilpasses til de enkelte landes specifikke forhold, og må ledsages af en formålstjenlig social- og strukturpolitik.

Spørgsmålet om, hvor gavnlig befolkningen vil opfatte EU's naboskabspolitik, kommer til at afhænge af, hvor store virkninger den får på levestandarden. Deltagelse i dette projekt bør ledsages af aktive politiske tiltag til bekæmpelse af fattigdom og en skæv fordeling af goderne.

De økonomiske og sociale elementer i handlingsplanerne må nødvendigvis stemme overens med partnerlandenes egen politik på området. Dialogen i de relevante underudvalg og den økonomiske dialog må derfor udbygges. Det er også vigtigt at sikre en passende samordning med de internationale finansieringsinstitutioner. De forventes nemlig at yde et stort bidrag både i form af politisk rådgivning og finansiering.

En udbygget dialog og et udbygget samarbejde om de sociale forhold tager i første række sigte på den samfundsøkonomiske udvikling, beskæftigelsen, den sociale politik og strukturreformen. EU vil tilskynde partnerlandenes regeringer til at bekæmpe fattigdom, øge beskæftigelsen, styrke de grundlæggende arbejdstagerrettigheder og den sociale dialog, bekæmpe regionale skævheder, forbedre arbejdsforholdene, gøre den sociale bistand mere effektiv og forbedre landets velfærdssystem. Tanken er, at man ved at gå ind i en dialog om beskæftigelses- og socialpolitikken får bedre mulighed for at analysere og vurdere forholdene, indkredse de vigtigste problemer og tilskynde til politiske tiltag.

Man vil fortsætte med at søge at løse problemerne omkring arbejdstagernes frie bevægelighed - og i første række spørgsmålet om ligestilling og bolig- og arbejdsforhold for så vidt angår migrerende arbejdstagere - og koordineringen af den sociale sikkerhed på grundlag af associerings- og samarbejdsaftalerne.

Samhandel og det indre marked

De i handlingsplanerne fastsatte metoder og virkemidler skal sikre, at både EU og partnerlandene får det fulde udbytte af samhandelsbestemmelserne i de eksisterende partnerskabs-/samarbejds-/associeringsaftaler. Der vil blive taget passende hensyn til regionale initiativer.

Harmoniseringen af lovgivning og andre bestemmelser tager udgangspunkt i de i fællesskab fastsatte indsatsområder, idet man lægger fokus på de mest relevante elementer af regelværket for så vidt angår stimulering af samhandel og økonomisk integration, under hensyntagen til partnerlandets økonomiske strukturer, og hvor langt det er nået i tilpasningen til EU's lovgivning. Både partnerskabs-/samarbejdsaftaler og associeringsaftaler indeholder bestemmelser om harmonisering af lovgivningen over et bredt område.

EU's naboskabspolitik forudsætter også en større markedsliberalisering, jf. de af Verdenshandelsorganisationen knæsatte principper. Som led i Barcelona-processen er der opnået enighed om en frihandelszone for varer, og en asymmetrisk liberalisering er startet. I EU's naboskabspolitik indgår der metoder og virkemidler til liberalisering af samhandelen og regional integration på linje med Euromed-partnerskabet. For de østlige nabolande ligger vægten på en bedre implementering af bestemmelserne i partnerskabs- og associeringsaftalerne, optagelse i Verdenshandelsorganisationen (for Ukraines vedkommende) samt en komplet gennemførelse af aftalen om optagelse i Verdenshandelsorganisationen (for Moldova), samt fortsat økonomisk reform. Derefter vil man kunne se på en dybere integrering

af samhandelen og de økonomiske forbindelser, som omhandlet i partnerskabs- og associeringsaftalerne.

Det fastsættes i handlingsplanerne, hvilke konkrete skridt der tages for at få det fulde udbytte af de muligheder disse aftaler stiller i udsigt. Dette kommer til at afhænge af det enkelte partnerlands behov, kapacitet og økonomisk-politiske mål. De nedenfor beskrevne foranstaltninger vil blive gennemført gradvist, når det er formålstjenligt for det enkelte land.

For så vidt angår samhandelen med varer, bør der træffes foranstaltninger til at forbedre det administrative samarbejde og sørge for en gradvis afvikling af ikke-toldmæssige samhandelsbarrierer samt udvikling af passende infrastrukturer. Omsætningen af industriprodukter kan fremmes ved, at man tilpasser lovgivning og andre bestemmelser til EU's. Dette arbejde kan suppleres ved, at Fællesskabet og de enkelte partnerlande indgår aftaler om overensstemmelsesvurdering og godkendelse af industrivarer på basis af de erfaringer, der er opnået med det igangværende initiativ over for nabolandene i Middelhavsområdet. Lovgivningsharmonisering vedrørende told, kombineret med kapacitetsopbygning og modernisering, og herunder indførelse af edb, kan også bidrage til at fremme samhandelen. For partnerlandene omkring Middelhavet er disse tiltag i overensstemmelse med Palermo-anbefalingen. Handlingsplanerne kommer også til at indeholde foranstaltninger til bekæmpelse af toldsvig samt indførelse af toldkontrol på basis af risikovurdering, og varesikringsforanstaltninger.

For så vidt angår landbrugsvarer vil en tilnærmelse til EU's bestemmelser vedrørende dyre- og plantesundhedskontrollen medvirke til en kraftig forøgelse af samhandelen mellem partnerlandene og EU. Udveksling af information og nært samarbejde mellem de internationale organisationer, der varetager bekæmpelse af dyre- og plantesygdomme, samt bedre sundhedsforhold af hensyn til forbrugerbeskyttelsen tillægges stor betydning i denne forbindelse. De fleste lande vil også skulle forbedre deres administrative kapacitet til at sørge for, at fødevarer sikkerheden er så god, at levnedsmidler kan gives adgang til EU's marked.

Inden der kan etableres fri samhandel med tjenesteydelser med partnerlandene og mellem disse indbyrdes, må der ske en harmonisering af lovgivningen vedrørende selskabsret, regnskabsføring og revision. Det er særligt vigtigt for de finansielle tjenesteydelser, at der indføres et detaljeret regelsæt og etableres effektive uafhængige tilsynsinstanser. Forudsætningen for at kunne skabe et erhvervsliv og fremme investeringen er, at disse lande sørger for, at alle kan drive virksomhed på samme konkurrencegrundlag. Forventningen er, at bedre adgang til EU's finansielle markeder, kombineret med ovennævnte foranstaltninger, med tiden vil give partnerlandenes finansmarkeder større stabilitet og hjælpe dem til at forbedre deres økonomiske resultater. Med en yderligere liberalisering af kapitalbevægelserne vil der opstå nye muligheder.

Et bedre investeringsklima, hvilket bl.a. kan opnås ved at sørge for større klarhed, forudsigelighed og en forenkling af forskrifterne, vil fremme og øge investeringen begge veje. Ligestilling af investorer er et fundamentalt element i denne proces. Nøglen til en forbedring af det bilaterale investeringsmiljø og en mindskelse af de administrative barrierer for erhvervslivets udvikling er aktioner med sigte på at opnå en bedre og mere systematisk dialog vedrørende alle investeringsrelaterede aspekter samt høring af interessenterne. Styrkelse af retsvæsenets funktion vil også bidrage til et bedre investeringsklima.

Harmonisering af reglerne for de vigtigste handelsrelaterede sektorer vil bringe økonomiske fordele, både i kraft af reformerne i partnerlandene, og i form af en bedre investeringsklima.

Det kan således forventes, at en mere effektiv beskyttelse af den intellektuelle og industrielle ejendomsret, og en effektiv håndhævelse heraf, kombineret med harmoniserede regler og en bedre markedsadgang inden for offentlige udbud, vil få store virkninger på den økonomiske investering og investeringsniveauet. Der kan også tages skridt til større harmonisering og mere pålidelige data på det statistiske område.

Partnerlandene bør også tilskynde til at håndhæve konkurrencereglerne, bl.a. ved at etablere uafhængige konkurrencemyndigheder med de fornødne beføjelser og ressourcer, og sørge for, at den fornødne uddannelse er til stede. Forudsætningen for en tilnærmelse til det indre marked, er at partnerlandene gør procedurer og definitioner mere sammenlignelige og harmoniserer antitrust- og statsstøttelovgivningen. Sådanne tiltag vil ikke blot lette samhandelen, men også være til gavn for det indenlandske marked.

Erhvervs klimaet kan forbedres ved, at man gennemfører foranstaltninger til modernisering og forenkling af skattesystemet, bl.a. ved indførelse af EU's adfærdskodeks for erhvervsbeskatning, jf. Verdenshandelsorganisationens anbefalinger, og vedtagelse af aftaler om afskaffelse af dobbeltbeskatning. Markedsøkonomien vil også kunne bringes til at fungere bedre ved en styrkelse af landenes skatteforvaltning og et bedre samarbejde mellem disse administrationer.

Retlige og indre anliggender

Sigtet med EU's naboskabspolitik er at undgå at der opstår nye skillelinjer ved det udvidede EU's grænser. EU og partnerlandene har en fælles interesse i at forbedre de offentlige institutioners funktion og sikre, at administrationen fungerer effektivt. Partnerne står over for stadig større udfordringer inden for retlige og indre anliggender, bl.a. som følge af migrationspresset fra tredjelandene, menneskesmugling og terrorisme. Et samarbejde om disse problemer er i fælles interesse. Spørgsmålet om, hvilke indsatsområder der kommer til at indgå i de enkelte handlingsplaner, afgøres af, hvilke problemer der trænger sig mest på for det pågældende partnerland og for EU.

Det kan forventes, at grænsekontrol prioriteres højt i de fleste handlingsplaner, da det kun er ved at samarbejde, at EU og nabolandene kan opnå en effektiv grænsekontrol og på denne måde lette lovlig grænsepassage. Handlingsplanerne forventes derfor at komme til at omfatte foranstaltninger til forbedring af grænsekontrollen, og herunder støtte til oprettelse og uddannelse af et korps af professionelle civile grænsevagter, og foranstaltninger, der skal hindre forfalskning af rejsedokumenter. Målet er at lette grænsepassagen, uden at dette går ud over sikkerheden.

Rådet behandler for tiden et kommissionsforslag om en forordning til etablering af en ordning for den lokale grænsetrafik; hvis forslaget vedtages, ville det give grænsebefolkningen mulighed for at bevare de traditionelle kontakter uden større administrative hindringer. EU kan også overveje om visum-ordningen kan forenkles. Forenkling hos den ene part må modsvares af effektive tiltag hos den anden.

Indsatsområderne i handlingsplanene kan endvidere omfatte samarbejde om migration, asyl, visumpolitik, bekæmpelse af terrorisme, organiseret kriminalitet, smugling af narkotika og våben, hvidvask af penge og finansielle og økonomiske forbrydelser. I handlingsplanerne opstilles der konkrete foranstaltninger til styrkelse af retsvæsenet og forbedring af politi- og retssamarbejdet, og herunder også inden for familieret, samt samarbejde med EU-instanser såsom Europol og Eurojust. Landene må ratificere og iværksætte de fornødne internationale

konventioner. Handlingsplanerne bør også afspejle EU's interesse i at indgå tilbagetagelsesaftaler med partnerlandene.

Sammenknytning af EU's og nabolandenes net

Energi

Et vigtigt element i EU's naboskabspolitik er forbedring af partnerskabet med nabolandene på energiområdet. Her tænkes både på forsyningssikkerhed og sikkerhed omkring energi i øvrigt. EU er verdens største importør af olie og gas og den næststørste forbruger; EU er omgivet af verdens største olie- og naturgasreserver (Rusland, det kaspiske bækken, Mellemøsten og Nordafrika). EU bliver i stigende grad afhængig af import: ifølge prognosen kan det nuværende niveau på 50 % forventes at ville stige til 70 % i 2030. Nabolandene spiller en afgørende rolle for EU's forsyningssikkerhed. Mange lande, både leverandørlande, nuværende såvel som fremtidige, (Rusland, Algeriet, Egypten og Libyen), og transitlande (Ukraine, Belarus, Marokko og Tunesien) søger bedre adgang til EU's energimarked. Landene i det sydlige Kaukasus spiller også en vigtig rolle i denne forbindelse i kraft af de nye energileverancer fra det kaspiske område og Centralasien til EU. Bedre energinetforbindelser mellem EU og partnerlandene, samt retlig og regulatorisk harmonisering er således i begge parter interesse. Et bedre energisamarbejde vil også give begge parter erhvervsliv bedre muligheder og bidrage til at styrke den samfundsøkonomiske udvikling og sikre miljøet.

I handlingsplanerne opstilles der konkrete foranstaltninger til forbedring af dialog og samarbejde omkring energispørgsmålet, og til fremme af en yderligere gradvis harmonisering af energipolitikken og det retlige og forskriftsmæssige grundlag. Heri indgår en politik for fremme af energieffektivitet og energibesparelser, samt anvendelse af vedvarende energikilder og samarbejde omkring energiteknologi (forureningsfrit kul). Det er tanken at undersøge muligheden for, om partnerlandene kan deltage i programmet for intelligent energi, og om de efterhånden kan involveres i EU's tilsynspraksis og -instanser (herunder gruppen af europæiske tilsynsmyndigheder for elektricitet og gas)

En udbygning og sammenkobling af nettene er nødvendig, hvis man skal garantere forsyningssikkerheden og sikkerheden omkring energi generelt og inddrage partnerlandene i det indre energimarked. Handlingsplanerne baseres på de eksisterende bilaterale og regionale initiativer, såsom EU's og Ruslands energialog, det TACIS-finansierede Inogate-program, der vedrører det kaspiske bækken (olie- og gasrørledninger); energisamarbejde inden for rammerne af EU's og Middelhavslandenes partnerskab (i første række etablering af et el-marked mellem EU og Maghreb, som eventuelt kan suppleres med et gasmarked, samt EU's og Middelhavslandenes aftalte energi-net); et udbygget energisamarbejde mellem Israel og den palæstinensiske myndighed; et udvidet samarbejde om gas i Mashrek-området (alt sammen inden for EU-/Middelhavsrammer), samt Moldovas observatørstatus i det regionale energimarkedsinitiativ for Sydøsteuropa.

Transport

Et effektivt, multimodalt og bæredygtigt transportsystem er forudsætningen for en udvidet samhandel og udvidet turisme mellem EU og nabolandene. Først når partnerlandenes transportsektor kan klare nutidens komplekse trafikstrømme, vil de kunne få det fulde udbytte af et nærmere forhold og en bedre markedsadgang.

Driftsmæssige ændringer i den måde, hvorpå transportsektoren er struktureret (f.eks. indførelse af konkurrence i havne og luftfart, moderne regulering, mere effektiv vejtransport, interoperabilitet inden for jernbanevæsenet osv.) kan influere kraftigt på transportens effektivitet. En anden vigtig opgave er at uddybe forbindelserne til partnerlandene hvad angår luftfarten, med henblik på liberalisering af dette marked og samarbejde vedrørende sikkerhed og beskyttelse. Der fastsættes specifikke bestemmelser i handlingsplanerne med henblik på disse punkter.

Det er vigtigt at sørge for bedre fysiske transportnet mellem EU og nabolandene. På baggrund af, hvad dette vil koste, er det af den allerstørste betydning, at man sørger for en grundig koordinering af udformningen af investeringsplanerne for disse net. Eksisterende initiativer såsom det fælleseuropæiske transportnetkoncept, de forskellige fælleseuropæiske transportkonferencer og Kommissionens forslag af juni 2003 om et EU-/Middelhavs-transportnet kan passende danne grundlag for det videre arbejde. Det er vigtigt at involvere Den Europæiske Investeringsbank i finansieringen af projektet, i første række med sigte på de mellemfristede opgaver, parterne enes om i handlingsplanerne. De konkrete behov må vurderes i hvert enkelt tilfælde.

Handlingsplanerne kommer også til at indeholde specifikke bestemmelser til beskyttelse af transportnet og -serviceydelse mod terroristangreb. I denne forbindelse prioriteres en forbedring af sikkerheden inden for sø- og luftfart.

Miljø

Miljøforurening standser ikke ved grænserne og imødegås derfor bedst ved en kombination af internationale, regionale og nationale foranstaltninger. Bedre miljøbeskyttelse vil gavne befolkning og erhvervsliv i både EU og partnerlandene. Herigennem kan man undgå, at der opstår konflikter i forbindelse med udnyttelsen af knappe ressourcer, såsom vand. Omend det er klart, hvor stor gavn en bedre forvaltning af miljøet bringer, må det ikke overses, at miljøbeskyttelse ofte repræsenterer en stor finansiell byrde på både kort og langt sigt for det offentlige og for det private erhvervsliv, og dette forhold må tages med i overvejelserne vedrørende planlægning og finansiering.

Man ønsker med handlingsplanerne at fremme en god miljøforvaltning i partnerlandene, således at man kan undgå en forringelse og forurening af miljø, beskytte befolkningens sundhed, og opnå en mere rationel udnyttelse af naturens ressourcer. Der fastsættes foranstaltninger på vigtige områder såsom vandkvalitet, forvaltning af vandressourcer, samt bekæmpelse af luftforurening og ørkendannelse. Det regionale samarbejde mellem partnerlandene må udbygges yderligere, bl.a. ved at man tilskynder til ratificering og iværksættelse af internationale aftaler.

Informationssamfundet

Informations- og kommunikationsteknologi er af særlig betydning for udviklingen af en moderne økonomi og et moderne samfund. Det er derfor vigtigt, at man støtter partnerlandene i deres bestræbelser på at drage fordel af informationssamfundet og indhente deres teknologiske efterslæb. Informationssamfundet har allerede vundet fodfæste i en række partnerlande syd for Middelhavet, i første række i de lande, som er langt fremme med liberaliseringen af markedet for mobiltelefoner.

På baggrund af sammenhængen mellem sektorspecifikke resultater og vellykkede politiske reformer, søger man gennem handlingsplanerne at fremme politiske foranstaltninger såsom institutionel adskillelse af driftsfunktionen fra tilsynsfunktionen, idet man tilskynder til oprettelse af uafhængige tilsynsmyndigheder. Man søger også med denne politik at støtte de regeringer, som er villige til at basere de etablerede udbyderes drift på kommercielle principper. Hvad angår reformen af denne sektor kan det tilføjes, at liberalisering af markedet for det faste telefonnet og for avancerede serviceydelser, såsom internettet, godkendelse af ekstra GSM-licenser ved offentlige udbud og liberalisering af merværditjenester alle spiller en vigtig rolle for udviklingen af informationssamfundet. Handlingsplanerne kommer derfor til at indeholde foranstaltninger til fremme af ny teknologi og elektronisk kommunikation til brug for erhvervslivet, offentlige instanser og befolkningen.

Forskning og innovation

Sjette rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling giver partnerlandene mulighed for at deltage i europæisk forskning, hvorved videnskabskredse i nabolandene i højere grad kan integreres i arbejdet. Disse lande deltager allerede i vigtig forskning inden for biovidenskab, energi, transport, miljø, informationssamfundsteknologi, fødevarerikkerhed og samfundsproblemer i et videnbaseret samfund, og i specifikke foranstaltninger med sigte på internationalt samarbejde vedrørende disse landes behov og potentiale på regionalt plan.

Der må ydes støtte til forbedring af kapaciteten i disse landes strukturer og institutioner, hvis de skal kunne deltage i Fællesskabets FTU-aktiviteter og give deres forskningsstrukturer bedre mulighed for at bidrage til landets økonomiske vækst og sociale velfærd. Disse aktiviteter fastlægges og implementeres via handlingsplanerne.

Mellemfolkelig kontakt - programmer og agenturer

Hovedmålsætningerne i EU's naboskabspolitik realiseres mest effektivt ved, at man sørger for bedre kontakt mellem befolkningen i EU og i nabolandene, giver dem bedre kendskab til de øvrige landes kultur, historie, standpunkter og værdier, og korrigerer på fejlagtige opfattelser. EU's naboskabspolitik tager ikke blot sigte på at skabe bedre kontakt mellem offentlige instanser indbyrdes eller inden for erhvervslivet, men også på at fremme de kulturelle, uddannelsesmæssige og generelt samfundsmæssige forbindelser mellem EU og nabolandene.

Udvikling af de menneskelige ressourcer er et vigtigt element, hvis man skal realisere målsætningerne om bedre konkurrenceevne, social samhørighed og en aktiv deltagelse i samfundslivet. Det mangelfulde grundlag for vidensamfundet må hurtigst muligt afhjælpes således at man i visse partnerlande, i første række i Middelhavsområdet, kan imødegå de udviklingsproblemer, som er blevet fremhævet i konklusionerne af 2003-rapporten over den menneskelige udvikling i de arabiske lande.

EU søger med sin naboskabspolitik at tilskynde til foranstaltninger til fremme af folkesundheden generelt og til løsning af specifikke problemer, bl.a. i forbindelse med smitsomme sygdomme.

EU's naboskabspolitik tilsigter en gradvis åbning af adgangen til forskellige fællesskabsprogrammer, hvor dette er i fælles interesse og ressourcerne tillader det. Dette kan bl.a. omfatte programmer med sigte på almen og faglig uddannelse, unge, forskning, miljø samt kultur, film og fjernsyn. Programmet for unge, hvormed man allerede i dag søger at skabe bedre mellemfolkelig kontakt og samarbejde mellem civilsamfundsorganisationer, bør

konsolideres. Forskellige programmer (Tempus og Erasmus Mundus) giver muligheder for at skabe bedre kontakt mellem studerende og undervisere. Handlingsplanerne kommer til at indeholde konkrete muligheder for at partnerne kan deltage i disse programmer.

Da der i tredjelande kan være forskellige praktiske vanskeligheder forbundet med deltagelse i programmer, som er udformet med sigte på medlemsstaterne, bør det overvejes, om der kan tilrettelægges programmer, som tager særligt sigte på at tilgodese partnerlandenes behov. Kommissionen har foreslået at iværksætte et program, Tempus Plus, som skal dække behovet for almen og faglig uddannelse i de lande, der kan deltage i EU's naboskabspolitik¹². Reform og modernisering af undervisningen er en forudsætning for at partnerlandene kan få en bedre økonomisk konkurrenceevne og bedre social og politisk stabilitet, og Tempus Plus programmet kan spille en afgørende rolle i denne henseende.

Flere lande har vist interesse i at deltage, eventuelt med observatørstatus, i forskellige regelformulerende og samarbejdsbaserede EF-fora. Mulighederne herfor fastsættes i handlingsplanerne på baggrund af den retlige og administrative situation.

SAMARBEJDE MELLEM REGIONERNE

Som skitseret ovenfor, vil EU's naboskabspolitik få forskellig praktisk udformning, alt efter hvilke partnerlande den bringes i anvendelse på. Det er vigtigt at skabe et nærmere samarbejde ikke blot hen over EU's ydre grænser, men også mellem de omliggende lande indbyrdes, og i første række mellem lande, som ligger tæt på hinanden. I denne forbindelse bør det ikke glemmes, at de forskellige nabolandes forhold varierer, og det samme gælder deres forbindelser til EU.

EU's støtte til regionalt samarbejde i øst og i syd - og herunder til de konkrete projekter der gennemføres i disse regioner - kommer fra eksisterende programmer (TACIS, MEDA og PHARE-programmerne) eller deres afløsere, samt fra naboskabsprogrammer og på et senere tidspunkt EU's naboskabsordning.

Regionalt samarbejde ved EU's østgrænse

Et bedre regionalt samarbejde i Østeuropa vil bringe store fordele med sig. Den russiske føderation bør tilskyndes til at deltage som partner i det regionale samarbejde, på basis af den fælles interesse og den fælles vilje.

Foranstaltningerne bør koncentreres om aspekter af fælles interesse, som med fordel kan søges løst på et multilateralt grundlag. Som erfaringerne med regionale fora har vist i anden geografisk kontekst (bl.a. den nordlige dimension), kan en bilateral indsats inden for sådanne fora ofte resultere i en stor merværdi. Der kan bl.a. blive tale om samarbejde inden for følgende sektorer:

- udbygget samarbejde om økonomi, erhvervsliv, beskæftigelse og socialpolitik, samhandel og infrastrukturer, herunder indførelse af EU-standarder og internationale standarder, reel implementering af Verdenshandelsorganisationens standarder og støtte til små og mellemstore virksomheder til fremme af en bæredygtig samfundsøkonomisk udvikling i

¹² Meddelelse om den nye generation af EF-uddannelsesprogrammer efter 2006, KOM(2004) 156 endelig af 9. marts 2004.

landene i regionen, samt bekæmpelse af fattigdom og social marginalisering. Fælles infrastruktur- og sikkerhedsprojekter af regional relevans inden for energi- og transportsektoren (også på tværs af grænserne) indgår også som relevante indsatsområder

- miljø, nuklear sikkerhed og naturressourcer. Miljøproblemer er ofte i kraft af deres natur grænseoverskridende og kan derfor bedst løses regionalt. Vand- og luftforurening, forvaltning af brugt nukleart brændsel og en gradvis harmonisering af miljøstandarder og -lovgivning, er blot nogle af de aspekter af det regionale samarbejde, som der lægges fokus på på kort og mellemlangt sigt
- retlige og indre anliggender, og herunder navnlig regionalt samarbejde om grænsekontrol, migration og asyl, bekæmpelse af organiseret kriminalitet, menneskesmugling, ulovlig immigration, terrorisme, hvidvask af penge, narkotikabekæmpelse, samt politimæssigt og retligt samarbejde. Det regionale samarbejde og opbygningen af kontaktnet om disse aspekter kan bl.a. baseres på den erfaring, der er opnået inden for Söderköping-processen, der omfatter Belarus, Moldova og Ukraine på den ene side og på den anden side Estland, Letland, Litauen, Polen, Rumænien, Slovakiet, Sverige og Ungarn
- mellemfolkelige aspekter, og herunder udvikling af civilsamfundsorganisationerne, aktiviteter inden for medierne og udveksling af journalister, fremme af god forvaltningspraksis og overholdelse af menneskerettighederne, udveksling af specialister, akademikere og unge, besøgsordninger, samarbejde inden for almen og faglig uddannelse, videnskab og kultur, parvist samarbejde mellem lokale og regionale administrationer samt civilsamfundsorganisationerne. Der lægges passende vægt på sikring af befolkningens sundhed og herunder en effektiv bekæmpelse af smitsomme sygdomme såsom HIV/AIDS og tuberkulose.

Europarådet, Østersørådet, det centraleuropæiske initiativ, organisationen for det økonomiske samarbejde i Sortehavsområdet og stabilitetspagten har alle en vigtig rolle at spille sammen med euroregionerne og lokalt samarbejde hen over grænserne.

Euroregionerne involverer konkret samarbejde mellem regionale og lokale myndigheder på hver sin side af grænsen, hvilket med tiden kan resultere i etablering af vigtige og effektive forbindelser hen over grænsen. De tager sigte på at fremme fælles interesser og at styrke civilsamfundsorganisationerne og lokalt demokrati, til gavn for den lokale økonomi.

EU søger ikke at oprette nye instanser eller organisationer, men at støtte eksisterende organisationer og fremme deres udvikling; betydningen af lokal medbestemmelse er en af de vigtigste konklusioner, der kan drages af den nordlige dimension.

Middelhavsområdet

Samarbejdet mellem regioner/delregioner i Middelhavsområdet inden for EU's naboskabspolitik kommer til at bygge på resultaterne af EU/Middelhavspartnerskabet, idet der for hvert land eller landegruppe opstilles en integreret skræddersyet strategi.

EU/Middelhavspartnerskabet har både et bilateralt og et regionalt sigte.

Det regionale sigte tager udgangspunkt i retningslinjerne og konklusionerne fra udenrigsministrenes EU/Middelhavskonference og fra ministerkonferencerne for sektorer såsom handel, økonomi og finans, energi, industri og miljø. Dette sigte understøttes gennem

MEDA-programmet via de nationale vejledende programmer for de enkelte partnerlande og det regionale vejledende program.

Kommissionen vil fortsætte med at fremme partnerskabets regionale dimension ved hjælp af finansiel støtte. De strategiske indsatsområder i det regionale samarbejde med Middelhavslandene bygger på de politiske retningslinjer, der blev fastlagt på ministrenes EU/Middelhavskonference i Valencia og Napoli, dvs.: Syd/syd-integration; samarbejde mellem delregionerne og harmonisering af lovgivning og andre forskrifter. I de bilaterale handlingsplaner afstikkes der områder for et eventuelt videregående samarbejde mellem delregionerne på basis af EU/Middelhavsministerkonferencerne; heri kan indgå reform af retsvæsenet, mediernes frihed og ytringsfriheden samt fremme af kvinders ligestilling. Forslag om samarbejde af denne art udarbejdes på grundlag af de fælles målsætninger, der opstilles i handlingsplanerne; forslag kan forelægges enten af to eller flere nabolande, eller en gruppe af lande, som ønsker at gøre yderligere fremskridt på bestemte politiske områder.

Samarbejdet mellem regioner/delregioner baseres på bilaterale handlingsplaner, med udgangspunkt i resultaterne af EU/middelhavsministrenes møder. Der kan gennemføres projekter på regionalt niveau eller som et samarbejde på tværs af grænsen mellem to eller flere nabolande, eller i form af samarbejde med lande, som ikke er nabolande, men som ønsker at tilgodese fælles interesser. Følgende indsatsområder indgår i samarbejdet:

Projekter for sammenkobling af infrastrukturer: Der kan ydes bistand til netplanlægning med henblik på at fremme samhandel og adgangen til EU's marked. Mulighederne omfatter nye gasnet og projekter for sammenkobling af Nordafrika og Europa, samt elnetsammenkobling og samarbejde mellem Marokko, Algeriet og Tunesien; en gasrørledning fra Egypten gennem Jordan, Libanon og Syrien til Tyrkiet og EU; sammenkobling af de israelske og palæstinensiske elnet; udarbejdelse af en plan for intermodale transportnet i delregioner i Maghreb og Mellemøsten, med sammenkobling af vej- og jernbaneinfrastrukturer og søfart; samt forbedring af grænseovergangssteder og forbindelsen mellem havne og deres opland. Der kan endvidere ydes bistand til fremme af sikkerhedsprojekter.

Miljø: Samarbejdet kan videreføres for så vidt angår miljøpolitiske anliggender og foranstaltninger til løsning af specifikke problemer i tilfælde, hvor de bedst varetages på regions- eller delregionsniveau, og herunder havforurening, forvaltning af vandressourcer, nedbringelse af affaldsproduktionen, samt ørkendannelse.

Retlige og indre anliggender: Det er vigtigt at grænsekontrollen forbedres, ikke mindst hvor grænsepassage kun involverer en kort sejlads; samarbejde mellem håndhævende instanser og agenturer; samarbejde i bekæmpelsen af organiseret kriminalitet og kriminalitet på tværs af grænserne, samt civile og kommercielle retsanliggender; samarbejde om bekæmpelse af ulovlig immigration, og forvaltning af lovlig migration og implementering af migrationsplaner (for eksempel med de tre centrale Maghreb-lande, Libyen og Egypten); samarbejde om bekæmpelse af narkotikasmugling, nedbringelse af narkotikaleverancerne og iværksættelse af nationale strategier over for narkotika; samarbejde mellem nabolande om en effektiv grænsekontrol ved hjælp af specialiseret og trænet personale; samt retligt og politimæssigt samarbejde.

Samhandel, harmonisering af regler og samfundsøkonomisk udvikling: Samarbejdets mål bør være at fremme regional økonomisk integration mellem nabolande, og mellem lande, som ønsker at samarbejde nærmere om økonomiske aspekter med sigte på etablering af et EU/Middelhavs frihandelsområde og gradvis inddragelse af de mere avancerede lande i EU's

interne marked. Regional samhandel og investering kan fremmes ved hjælp af fælles oprindelsesregler, liberalisering af tjenesteydelser, harmonisering af lovgivning og samhandelsfremmende ordninger, samt yderligere støtte til Agadir-processen. Handlingsplanerne bør også tilskynde til forhandlinger om frihandelsaftaler for varer samt for tjenesteydelser mellem de enkelte lande i Middelhavsområdet. I denne forbindelse bør harmonisering af lovgivningen mellem partnerlandene også søges fremmet. Dette bør også omfatte metoder til sikring af en bæredygtig udvikling og udformning af miljølovgivning og -politik. Der bør skabes en bedre dialog om beskæftigelse og socialpolitik bl.a. ved at man undersøger, hvori de vigtigste udfordringer består, og tilskynder til en politisk respons. Der er mulighed for samarbejde om standarder, veterinærproblemer, folkesundhed, samt fødevarerikkerhed (sigtet hermed er at lægge grunden for fremtidige forhandlinger om liberalisering af landbruget); aspekter såsom spørgsmålet om, hvordan man skal forholde sig over for smitsomme sygdomme, bør tages op på delregionsplan.

Man tilskynder til mellemfolkelige projekter, hvis formål er at fremme civilsamfundsinitiativer til støtte for menneskerettigheder og demokratisering, støtte organisationer for unge, og fremme dialogen mellem de forskellige kulturer gennem uddannelse og udveksling af unge, samt mere mobile menneskelige ressourcer og større klarhed omkring kvalifikationer.

STØTTE TIL EU'S NABOSKABSPOLITIK

Eksisterende finansiel støtte til nabolande

Gennem de seneste år har EU ydet stor finansiel støtte til de lande, som omfattes af EU's naboskabspolitik. Gavebistand til Rusland og de vestlige NIS-lande ydes for det meste via TACIS-programmet og for middelhavslandenes vedkommende via MEDA-programmet. Gennem disse kanaler er der i tidsrummet 2000-2003 blevet ydet 3716,1 mio. EUR i bistand (bilaget indeholder en oversigt opdelt på lande). Gennem det europæiske initiativ for demokrati og menneskerettigheder, som tager sigte på at fremme frihed, demokrati, menneskerettighederne og retsstatens principper i tredjelande, ydes der finansiel bistand til dette arbejde i samråd med ngo'er og internationale organisationer. Mellem 2000 og 2003 er det ydet 19,3 mio. EUR til projekter i Rusland og de vestlige NIS-lande, samt 41,4 mio. EUR til projekter i middelhavslandene.

Den Europæiske Investeringsbank har ydet lån til middelhavslandene (3445 mio. EUR i tidsrummet 2000-2003). I 2002 blev denne låneaktivitet, med finansiel bistand fra EU, udvidet med FEMIP, en lånefacilitet som er baseret på den private sektor for investeringer og partnerskab mellem EU og Middelhavsområdet. Siden 2001 har Rusland på grundlag af et særligt mandat kunnet optage lån via ordningen under Den Nordlige Dimension - op til maksimalt 100 mio. EUR - til miljøprojekter i det nordvestlige Rusland.

Man har ydet makrofinansiel bistand til tredjelande med ekstraordinære behov for betalingsbalancefinansiering. For så vidt angår lande, som omfattes af EU's naboskabspolitik, godkendte man i 2002 bistand til Ukraine (110 mio. EUR) og Moldova (15 mio. EUR), men disse beløb er endnu ikke udbetalt.

I tidsrummet 2000-2003 ydede EU 277 mio. EUR i humanitær bistand til forskellige nabolande, som kæmpede med nødsituationer, og 103,5 mio. EUR i fødevarerbistand.

De eksisterende ordningers tilknytning til naboskabspolitikken

Ambitionerne i EU's naboskabspolitik må støttes med den fornødne finansielle og faglige bistand. Dette afspejles i Kommissionens forslag til finansieringsoverslag, hvori denne politik prioriteres højt¹³. Kommissionen har fremsat forslag om en række harmoniserede ordninger, hvorigennem der ydes bistand til tredjelande, og herunder også de lande som i dag får støtte gennem TACIS og MEDA. Disse ordninger udformes således, at de støtter iværksættelsen af EU's naboskabspolitik, og der afsættes de fornødne finansielle ressourcer hertil.

Kommissionens meddelelse af marts 2003 indeholdt den første omtale af EU's naboskabsordning; denne ordning blev videreudviklet i en meddelelse i juli 2003 med titlen *Bane vejen for et nyt instrument for nabolandene*¹⁴. Da der først skulle løses mange retlige og budgetmæssige problemer, foreslog man i meddelelsen en politik opdelt på to faser. I henhold hertil baseres naboskabsprogrammerne i tidsrummet 2004-2006 på de eksisterende ordninger, idet man udbygger samordningen herimellem; i 2006 indføres der så en ny naboskabsordning.

Efter offentliggørelsen af meddelelsen i juli 2003 blev der afsat ressourcer til naboskabsprogrammerne i de eksisterende finansieringsordninger. Det samlede finansieringsbeløb til ordningerne for eksternt bistand for tidsrummet 2004-2006 er på 255 mio. EUR (75 mio. EUR til TACIS-programmet, 90 mio. EUR til PHARE-programmet, 45 mio. EUR til CARDS-programmet og 45 mio. EUR til MEDA-programmet). Der stilles ca. 700 mio. EUR til rådighed for Interreg-programmet med sigte på EU's indre grænser.

PHARE-programmets samarbejde på tværs af grænserne blev ændret i oktober 2003, idet man medtog Rumæniens og Bulgariens ydre grænser. Kommissionen vedtog i november 2003 et vejledende program for grænseoverskridende samarbejde under TACIS-programmet; det omfatter grænserne mellem det udvidede EU og Rusland, Ukraine, Belarus og Moldova. Procedureharmoniseringen forventes afsluttet snarest. Programplanlægningen er langt fremme og forventes afsluttet i juni 2004 for så vidt angår samtlige grænser. Der er nedsat fælles forvaltningsinstanser. Første forslagsindkaldelse forventes iværksat i juli 2004.

TACIS-programmet og MEDA-programmet fortsætter med at være partnerlandenes vigtigste finansieringsordninger frem til 2007. Herigennem ydes der støtte til EU's naboskabspolitik og til gennemførelsen af handlingsplanerne. De nationale vejledende programmer for 2005-2006 tilpasses så de afspejler indsatsområderne i EU's naboskabspolitik. Der lægges særlig vægt på institutionsopbygning. Partnerlandene vil også få tilbudt parvist samarbejde og faglig bistand, jf. den bistand der ydes via Informationskontoret for Teknisk Bistand.

Fællesskabet fortsætter med at yde målrettet bistand til samarbejde mellem regioner og på tværs af grænser. Gennem de regionale vejledende programmer under MEDA-programmet og TACIS-programmet ydes der i tidsrummet 2005-2006 støtte til den regionale dimension i EU's naboskabspolitik.

Fra og med 2007 ydes der via EU's nye naboskabsordning bistand til samarbejde på tværs af grænserne og til regionale samarbejdsprojekter, der involverer både EU-medlemsstater og partnerlande. Hertil kommer, at den ordning for økonomisk samarbejde og udvikling, som

¹³ KOM(2004) 101 af 11. februar 2004: Fremtiden skaber vi i fællesskab - Politikudfordringer og budgetmidler i det udvidede EU 2007-2013.

¹⁴ KOM(2003) 393 af 1. juli 2003.

foreslås i Kommissionens meddelelse om de næste finansieringsoverslag, kommer til at omfatte både regionalt og grænseoverskridende samarbejde mellem partnerlandene.

Den Europæiske Investeringsbanks udlånskapacitet er også blevet styrket. I november 2003 gav Rådet i forbindelse med en midtvejsevaluering af Den Europæiske Investeringsbanks udlånsmandat sit samtykke til et forslag fra Kommissionen om at sætte udlånsloftet for middelhavslandene op med 2,180 mio. EUR. Der blev også truffet beslutning om en betinget udvidelse af Den Europæiske Investeringsbanks udlånsmandat, dvs. med henblik på inddragelse af Rusland og de vestlige NIS-lande. Med denne udvidelse får Den Europæiske Investeringsbank mulighed for at indgå aftaler om lån på op til 500 mio. EUR indtil udgangen af 2006 uden sektorbegrænsning. Man er i gang med at forberede retsgrundlaget for gennemførelsen af denne beslutning. Der er iværksat høringer af Den Europæiske Investeringsbank, som skal sikre, at behovet for støtte til lande, der omfattes af EU's naboskabspolitik, tilgodeses i det fornødne omfang i næste udlånsmandatrunde.

EU's naboskabspolitik og handlingsplanerne kommer til at danne vejledende ramme for de øvrige finansielle bistandsordninger. Når der fremover forhandles med nabo/partnerlandene om makrofinansiel bistand og andre foranstaltninger med makroøkonomiske målsætninger, bør betingelseselementet efter Kommissionens mening tage udgangspunkt i de økonomiske indsatsområder og foranstaltninger i handlingsplanerne, således at det sikres, at denne form for bistand fungerer som et yderligere incitament til videreførelse af den politiske og økonomiske reform.

Ved planlægningen af det europæiske initiativ for demokrati og menneskerettigheder vil man ikke blot søge at overholde de politiske målsætninger, men også støtte civilsamfundet på områder såsom demokrati, retsstatsprincipper, menneskerettigheder og fundamentale frihedsrettigheder. Man er i færd med at undersøge, om det er muligt at yde støtte på regionalt grundlag fra 2005.

Der er iværksat høringer af den europæiske bank for genopbygning og udvikling samt andre internationale finansieringsinstitutioner til sikring af en bedre koordinering af programmerne.

EU's naboskabsordning

I forslaget til finansieringsoverslag for 2007-2013 har Kommissionen medtaget EU's nye naboskabsordning som en af de seks finansieringsordninger, som de eksterne forbindelser baseres på efter 2006.

Denne ordning kommer til at supplere den bistand, der ydes under de eksisterende finansieringsordninger eller de ordninger, der kommer til at afløse dem; ordningen fokuseres specifikt på samarbejde på tværs af grænserne og hermed forbundne aktiviteter. Kommissionen agter at fremsætte et forslag til forordning som led i den forslagspakke for finansieringsordninger, der kommer til at danne grundlag for det næste finansieringsoverslag.

I meddelelsen af juli 2003 blev der fremsat tre løsningsmodeller for oprettelsen af en ny naboskabsordning:

- A udvidelse af en eksisterende samarbejdsordnings indhold og geografiske dækning
- B vedtagelse af én enkelt ny forordning til forvaltning af en ny naboskabsordning til finansiering af arbejde både indenfor og udenfor EU

C fokusering på forbedring af samarbejdet mellem eksisterende ordninger.

Efter en gennemgang af disse løsningsmodeller har Kommissionen konkluderet, at A ikke fuldt ud tilgodeser den målsætning, der siger, at finansieringsordningen bør kombineres med udenrigspolitiske målsætninger og økonomisk og social samhørighed. Den har også konkluderet, at der er grænser for, hvor god en koordinering der kan opnås mellem de forskellige finansieringsordninger (løsningsmodel C).

B er derfor den løsningsmodel, der bedst opfylder den foreslåede ordning, og som samtidig åbner mulighed for en effektiv implementering, som kan løse de eksisterende koordineringsproblemer. Naboskabsordningen omfatter både interne og eksterne foranstaltninger, men Kommissionen foreslår alligevel, at man lægger ét enkelt budgetkapitel til grund, idet man henter hele beløbet til den nye ordning fra de poster i forslaget til nye finansieringsoverslag, der vedrører samhørighedspolitikken og politikken udadtil. Ordningen kommer til at fungere ved hjælp af én enkelt forvaltningsmekanisme og ét enkelt proceduresæt.

Retsgrundlag

Der findes ikke nogen relevant retlig præcedens for en todelt ordning, der skal omfatte både politikken udadtil og den økonomiske og sociale samhørighed inden for EU, og som samtidig skal fungere på lige fod på begge sider af EU's ydre grænser. Efter Kommissionens opfattelse kan EU-traktatens artikel 181A passende lægges til grund for den nye naboskabsordning, eftersom den bliver et vigtigt redskab i EU's politik over for nabolandene. Nævnte artikel åbner mulighed for samarbejde med tredjelande og tillader dermed sikkert også finansiering af foranstaltninger af fælles art, med udbetaling af midler til modtagere i både medlemsstaterne og partnerlandene. Disse foranstaltninger vil gøre gavn inden for hele det område, der omfattes af ordningen, uanset om de enkelte lokaliteter ligger inden for eller uden for EU's grænser. Ordningen bygger på de principper, der ligger til grund for de eksisterende programmer for samarbejde på tværs af grænsen, dvs. partnerskab, flerårig programplanlægning og samfinansiering.

Geografisk dækning

Som beskrevet i meddelelsen af juli 2003 kommer EU's naboskabsordning til at dække alle grænser mellem EU og de lande, der omfattes af naboskabspolitikken. Med denne ordning støtter man også tværnationalt samarbejde, hvor mindst én medlemsstat og ét partnerland nyder gavn heraf; ordningen træder i stedet for de eksisterende interne og eksterne grænseoverskridende programmer i medlemsstaterne og partnerlanderegioner, som støder op til EU's fremtidige ydre grænse.

EU's naboskabsordning er et særdeles velegnet redskab i bestræbelserne på at tilgodese de yderst specifikke forhold omkring samarbejdet hen over EU's ydre grænser, og det kan derfor i forbindelse med udformningen af forordningen overvejes at inddrage ansøgerlandene og de lande, som overvejer at ansøge, under ordningens geografiske dækningsområde.

Hovedelementerne i EU's nye naboskabsordning

Ordningen baseres på de erfaringer, der er gjort i forbindelse med oprettelsen af naboskabsprogrammer for 2004-2006. Ordningen lægger fokus på fire vigtige målsætninger, jf. meddelelsen af juli 2003:

- at fremme en bæredygtig udvikling i regionerne på begge sider af den fælles grænse
- at samarbejde - som led i fælles tiltag til løsning af fælles problemer - på områder såsom miljø, folkesundhed, samt forebyggelse og bekæmpelse af organiseret kriminalitet
- at sørge for effektive og beskyttede fælles grænser gennem fælles foranstaltninger
- at fremme lokale tiltag på tværs af grænsen med sigte på forbedring af den mellemfolkelige kontakt.

Inden for disse rammer er det vigtigt at sørge for, at partnerlandenes prioritering tilgodeses tilstrækkeligt i partnerskabets ånd. Dette gælder navnlig i middelhavsregionen, hvor man ved fastlæggelsen af indsatsområderne bør tage hensyn til de strategiske rammer, som er blevet opstillet som led i associeringsaftalerne og på de konferencer mellem middelhavslandenes og EU's ministre, der indgår som en del af Barcelona-processen.

Med sigte herpå agter man via EU's naboskabsordning at finansiere fælles projekter, som foreslås af - og til gavn for - partnere fra både medlemsstaterne og partnerlandene. Det vil således sige, at ordningen supplerer de ordninger for intern og ekstern finansiering, som kun kan sættes i værk på den ene side af EU's grænser.

EU's naboskabsordning bliver tostrengt:

Streng 1: der ydes støtte til samarbejde på tværs af grænserne. Alle land- og søgrænser kan komme i betragtning¹⁵. Der bliver i første række tale om bilaterale programmer, omend der kan etableres multilaterale programmer bl.a. for så vidt angår søgrænser, hvor afstanden eller andre faktorer ikke giver mulighed for et effektivt bilateralt grænseoverskridende samarbejde. De relevante parter i modtagerlandene på hver side af grænsen opstiller flerårige programmer; de kan vedrøre én eller flere grænser. Kommissionen overdrager forvaltningen til en instans, der varetager administrationen i fællesskab eller på anden passende måde. Projektudvælgelse og programimplementering varetages af fælles instanser, bestående af nationale, regionale og lokale myndigheder i medlemsstaterne og i partnerlandene.

Streng 2: der ydes mere fleksibel støtte til et bredere tværnationalt samarbejde med inddragelse af beslutningstagere og modtagere i både EU's medlemsstater og partnerlandene. Samarbejdet fokuseres om specifikke områder, der afgrænses i forordningen på grundlag af, hvilke problemer man har konstateret er fælles bl.a. inden for miljø, integrering i energi-, telekommunikations- og transportnet, folkesundhed, samt forebyggelse og bekæmpelse af organiseret kriminalitet. Kommissionen får også mulighed for at indkredse, udvælge og foreslå projekter af særlig teknisk og politisk betydning for finansiering. Alle medlemsstaters territorium og relevante dele af partnerlandenes territorier kan komme i betragtning. Programplanlægningen centraliseres i Kommissionen. Implementeringen centraliseres også, omend det kan overvejes at gøre forvaltningen indirekte ved uddelegering til eksterne forvaltningsorganer.

Budget

¹⁵ Samarbejdet under streng 1 vil normalt finde sted på NUTS III niveau, medmindre der er tale om multilaterale maritime programmer, hvor samarbejde på NUTS II niveau vil blive tilladt.

Kommissionen agter at fremsætte forslag om, at de årlige bevillinger til ordningen bør forhøjes kraftigt i forhold til de midler, der blev afsat til naboskabsprogrammerne i tidsrummet 2004-2006.

Der tages senere stilling til, hvordan bevillingerne skal fordeles på ordningens to strenge; dette sker på grundlag af de to samarbejdstypers relative betydning, de forskellige grænsers specifikke forhold, kravet om en god balance i fordelingen af finansieringsmidlerne på de forskellige geografiske områder, samt behovet for at begrænse Kommissionens direkte involvering i gennemførelse og forvaltning. Bestemmelserne affattes således, at der er mulighed for at omfordele midler mellem de to strenge, samt inden for de to strenge mellem programmer og projekter; dette sker for at eliminere hindringer for absorbering af midlerne og for at præmiere gode resultater.

Spørgsmålet om tildeling af finansiering inden for streng 1 afgøres af programmerne, det være sig for én eller flere grænser, på grundlag af objektive kriterier. I disse bevillinger tages der hensyn til de specifikke forhold omkring grænserne samt absorberingskapaciteten.

KONKLUSIONER

Kommissionen opfordrer Rådet til at godkende de i denne meddelelse forelagte retningslinjer og til at fastlægge, hvordan dette initiativ bør videreføres, hvad handlingsplanernes indhold bør være, og hvilke lande der bør opstilles handlingsplaner for, under forudsætning af deltagerlandenes opbakning om fælles værdier.

Med udgangspunkt heri vil Kommissionen, formandskabet og den højtstående repræsentant tage kontakt med de pågældende partnerlande, således at handlingsplanerne kan aftales med dem inden udgangen af juli 2004. Medlemsstaterne holdes fuldt underrettet om, hvordan disse høringer forløber.

Kommissionen anbefaler, at de berørte associerings- og samarbejdsråd opfordres til at bakke op om handlingsplanerne.

Kontrollen med gennemførelsen af handlingsplanerne varetages af de instanser, der er oprettet under de relevante associerings-/partnerskabs-/samarbejdsaftaler.

På basis af vurderingen af resultaterne af dette tilsyn og de oplysninger, som partnerlandene fremsender, agter Kommissionen med bistand fra den højtstående repræsentant for så vidt angår de aspekter, der vedrører det politiske samarbejde og FUSP, at forelægge en midtvejsstatusrapport inden for en frist på to år, og en yderligere rapport inden for en frist på tre år efter den officielle godkendelse af handlingsplanerne.

Kommissionen anbefaler, disse rapporter lægges til grund for en eventuel beslutning om, hvorvidt EU's aftalemæssige forbindelser til de enkelte partnere bør uddybes yderligere.

Kommissionen forelægger Rådet det nødvendige forslag om oprettelse af en naboskabsordning, som omhandlet i meddelelsen. I tidsrummet indtil en sådan ordning kan træde i kraft, agter EU at fortsætte med at udvikle naboskabsprogrammerne sammen med partnerlandene inden for rammerne af de eksisterende finansieringsordninger.

Kommissionen vil fremme samarbejdet med partnerlandene på regionsplan og delregionsplan på grundlag af de i denne meddelelse beskrevne retningslinjer.

Bilag

MEDA- og TACIS-bistand til naboskabspartnerlandene 2000-2003

<u>Land</u>	<u>Beløb for tidsrummet 2000-2003</u> <u>mio. EUR</u>
<i>Lande som omfattes af TACIS-programmet</i>	
Rusland	599,6
Ukraine	435,6
Moldova	46
Belarus	10
Flerlandeprogrammer	241
<i>TACIS-programmet i alt</i>	1332,2
<i>Lande som omfattes af MEDA-programmet</i>	
Algeriet	181,8
Egypten	194,5
Jordan	169,4
Libanon	55,7
Marokko	525,3
Syrien	82,7
Tunesien	306,6
Vestbredden og Gaza	277,8
Regionalprogrammer	590,1
<i>MEDA-programmet i alt</i>	2383,9
<i>Naboskabspartnerlande i alt</i>	3716,1

Vigtigste økonomiske indikatorer for 2002

på basis af Verdensbankens statistikker

	Belarus	Moldova	Ukraine	Rusland	Algeriet	Egypten	Israel	Jordan	Libanon	Libyen	Marokko	Syrien	Tunesien	Georgien*	Armenien*	Aserbajdsjan*
<i>Befolkning (i mio.)</i>	9,9	4,3	48,7	144,1	31,3	66,4	6,6	5,2	4,4	5,4	29,6	17,0	9,8	5,2	3,1	8,2
<i>Overflade (i kvadratkilometer)</i>	207,6	33,9	603,7	17075	2382	1002	21,1	89,2	10,4	1760	446,6	185,2	163,6	69,7	29,8	86,6
<i>BNI (mia. USD, løbende kurs)</i>	13,5	1,7	37,9	306,6	53,8	97,6	105,2	9,1	17,7	..	34,7	19,1	19,5	3,4	2,4	5,8
<i>BNI (pr. indbygger i KKP)</i>	5500	1600	4800	8080	5530	3940	19000	4180	4600	..	3730	3470	6440	2270	3230	3010
<i>BNP - årlig vækst i %</i>	4,7	7,2	4,8	4,7	4,1	3,0	-0,8	4,9	1,0	-0,2	3,2	2,7	1,7	5,6	12,9	10,6
<i>Forbrugerprisindeks - gennemsnitlig årlig inflation i %</i>	42,6	5,2	0,8	15,7	1,4	2,7	0,7	3,5	1,8	-9,8	2,8	3	3,1	5,7	1,2	2,8
<i>Statens saldo, eksklusive gavebistand i % af BNP</i>	0,4	-0,9 ¹⁶	0,2	1,4 ¹⁷	0,2	-7,0	-6,4	-10,2	-13,6	3,9	-4,5	-2,8	-3,5	-2,0	-0,5	-0,5
<i>Saldo på betalingsbalancens løbende poster i % af BNP</i>	-2,6	-6,1	7,7	8,6	7,7	0,0	-2,1	4,9	-14,5	-1,2	2,9	7	-3,5	-6,0	-6,6	-12,6
<i>Samhandel med EU i mio. EUR</i>	2372	666	9722	78193	22377	9586	22002	2254	3162	12607	13992	6153	13629	500	401	1640
<i>EU's handelsbalance med landet i mio. EUR</i>	-646	137	1332	-17264	-6201	3097	4908	1665	2792	-6345	1402	-1959	1539	78	82	-633
<i>Udenlandsk direkte investering, nettoindstrømning i indberettende land, i mio. USD, løbende kurs</i>	453 ¹⁸	117	693	48 ¹⁹	1100	647	1600	55,9	257	..	428	225	794,8	165	111	1400

Kilde: Verdensbankens data, fra www.worldbank.org/data/countrydata/countrydata.html, medmindre andet er angivet.

*Oplysningerne om forbrugerprisindekset, saldoen på de løbende poster, og den offentlige saldo stammer fra Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling, 2002
Den Internationale Valutafonds skøn for Libyen

- ¹⁶ Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling, den offentlige saldo.
¹⁷ Den offentlige saldo.
¹⁸ Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling TRU 2004.
¹⁹ Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling.

DE VIGTIGSTE INTERNATIONALE KONVENTIONER - RATIFICERINGSSTATUS

	<i>Belarus</i>	<i>Moldova</i>	<i>Ukraine</i>	<i>Rusland</i>	<i>Algeriet</i>	<i>Egypten</i>	<i>Israel</i>	<i>Jordan</i>	<i>Libanon</i>	<i>Libyen</i>	<i>Marokko</i>	<i>Syrien</i>	<i>Tunesien</i>	<i>Armenien</i>	<i>Aserbajdsjan</i>	<i>Georgien</i>
De Forenede Nationers menneskerettighedskonventioner																
Den internationale konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder	1976	1993	1976	1976	1989	1982	1992	1976	1976		1979	1976	1976	1993	1992	1994
Den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder	1976	1993	1976	1976	1989	1982	1992	1976	1976		1979	1976	1976	1993	1992	1994
Den valgfrie protokol til den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder	1992		1991	1992	1989									1993	2002	1994
Den anden valgfrie protokol til den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder															1999	1999
Den internationale konvention om afskaffelse af alle former for racediskrimination	1969	1993	1969	1969	1972	1969	1979	1974	1971		1971	1969	1969	1993	1996	1999
Konventionen om afskaffelse af alle former for diskrimination imod kvinder	1981	1994	1981	1981	1996	1981	1991	1992	1997		1993	2003	1985	1993	1995	1994
Den valgfrie protokol til konventionen om afskaffelse af alle former for diskrimination imod kvinder	s2002		s2000	s2001											2001	2002
Konventionen om forbud mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf	1987	1995	1987	1987	1989	1987	1991	1991	2000		1993		1988	1993	1996	1994

	<i>Belarus</i>	<i>Moldova</i>	<i>Ukraine</i>	<i>Rusland</i>	<i>Algeriet</i>	<i>Egypten</i>	<i>Israel</i>	<i>Jordan</i>	<i>Libanon</i>	<i>Libyen</i>	<i>Marokko</i>	<i>Syrien</i>	<i>Tunesien</i>	<i>Armenien</i>	<i>Aserbajdsjan</i>	<i>Georgien</i>
Den valgfrie protokol til konventionen om forbud mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf																
Konventionen om børns rettigheder	1990	1993	1991	1990	1993	1990	1991	1991	1991		1993	1993	1992	1993	1992	1994
Den valgfrie protokol til konventionen om børns rettigheder vedrørende inddragelse af børn i væbnede konflikter		s2002	s2000	s2001			s2001	s2000	s2002		2002		2003	s2003	2002	
Valgfri protokol til konventionen om børns rettigheder vedrørende salg af børn, børneprostitution og børnepornografi	2002	2002	2003			2002	2001	2000	2001		2002	2003	2002	2003	2002	
1951-konventionen om flygtninges retsstilling	2001	2002		1993	1963	1981	1954				1956		1957	1993	1993	1999
1967-protokollen til konventionen om flygtninges retsstilling	2001	2002		1993	1967	1981	1968				1971		1968	1993	1993	1999
<i>s = undertegnet, men endnu ikke ratificeret</i>																
Grundlæggende ILO-konvention om fundamentale arbejdstagerrettigheder:																
Nr. 87: Konventionen om foreningsfrihed og beskyttelse af retten til at organisere sig (1947)	R	R	R	R	R	R	R			R		R	R		R	R

	<i>Belarus</i>	<i>Moldova</i>	<i>Ukraine</i>	<i>Rusland</i>	<i>Algeriet</i>	<i>Egypten</i>	<i>Israel</i>	<i>Jordan</i>	<i>Libanon</i>	<i>Libyen</i>	<i>Marokko</i>	<i>Syrien</i>	<i>Tunesien</i>	<i>Armenien</i>	<i>Aserbajdsjan</i>	<i>Georgien</i>
Nr. 98: Konvention om organisationsretten og retten til kollektive forhandlinger (1949)	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R
Nr. 29: Konventionen om tvangsarbejde (1930)	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R		R	R
Nr. 105: Konventionen om afskaffelse af tvangsarbejde (1957)	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R		R	R
Nr. 138: Konventionen om lavalder (1973)	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R		R	R
Nr. 182: Konventionen om de værste former for børnearbejde (1999)	R	R	R	R	R	R		R	R	R	R	R	R			R
Nr. 100: Konventionen om lige løn (1951)	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R
Nr. 111: Konventionen om forbud mod forskelsbehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv (1958)	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R

Europarådets grundlæggende menneskerettighedskonventioner																	
Konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder		R	R	R											R	R	R
Protokol nr. 6 til konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder		R	R	S											R	R	R

	<i>Belarus</i>	<i>Moldova</i>	<i>Ukraine</i>	<i>Rusland</i>	<i>Algeriet</i>	<i>Egypten</i>	<i>Israel</i>	<i>Jordan</i>	<i>Libanon</i>	<i>Libyen</i>	<i>Marokko</i>	<i>Syrien</i>	<i>Tunesien</i>	<i>Armenien</i>	<i>Aserbajdsjan</i>	<i>Georgien</i>
vedrørende afskaffelsen af dødsstraf																
Den europæiske konvention til forebyggelse af tortur og umenneskelig eller vanærende behandling eller straf		R	R	R										R	R	R
Rammekonventionen om beskyttelse af nationale mindretal		R	R	R										R	R	S
Protokol nr. 13 til konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, vedrørende fuldstændig afskaffelse af dødsstraf		S	R	NS										NS	NS	R

R: Ratificeret, S: Undertegnet, men endnu ikke ratificeret, NS: Ikke undertegnet

Rom-statutten for Den Internationale Straffedomstol																
Undertegnet		8.9.2000	20.1.2000	13.9.2000	28.12.2000	26.12.2000	31.12.2000	7.10.2002			8.9.2000	29.11.2000		1.10.1999		18.7.1999
Ratificeret								11.4.2002								5.9.2003
De Forenede Nationers rammekonvention om klimæændringer																
Konventionen	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R
Kyoto-protokollen		R	R	S		S	R	R			R		R	R	R	R

	<i>Belarus</i>	<i>Moldova</i>	<i>Ukraine</i>	<i>Rusland</i>	<i>Algeriet</i>	<i>Egypten</i>	<i>Israel</i>	<i>Jordan</i>	<i>Libanon</i>	<i>Libyen</i>	<i>Marokko</i>	<i>Syrien</i>	<i>Tunesien</i>	<i>Armenien</i>	<i>Aserbajdsjan</i>	<i>Georgien</i>
Barcelona-konventionen om beskyttelse af Middelhavets havmiljø og kystområder																
Konventionen ²⁰	na	na	na	na	R	R	R	na	R	R	R	R	R	na	na	na
Protokoller ²¹	na	na	na	na	R	R	R	na	R	R	R	R	R	na	na	na

na: ikke relevant

²⁰ Algeriet, Israel, Libanon, Libyen, Marokko og Syrien, bortset fra 1995-ændringerne til konventionen.

²¹ Algeriet, Israel, Libanon, Libyen, og Syrien, med undtagelse af protokollen om særligt beskyttede områder, den nye protokol om nødsituationer, ændringerne til dumping-protokollen, og ændringerne til protokollen om forurening fra landbaserede kilder.
Marokko, med undtagelse af protokollen om særligt beskyttede områder og den nye protokol om nødsituationer.
Tunesien, med undtagelse af den nye protokol om nødsituationer.